

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

A watercolor illustration of a large, multi-story building with a gabled roof. The building is rendered in soft, pastel colors, primarily light pink and yellow, with some blue and green accents. The text 'ANKERHUS SEMINARIUM' is faintly visible on the facade. The sky is a mix of yellow and blue, and a large red vertical shape is on the right side. The overall style is soft and artistic.

Festskrift

Ankerhus Seminarium

100 år

Festskrift

Ankerhus Seminarium

100 år

September 2002

Oplag: 1200

Produktion: Jannerup offset a/s

Forside: Karina Meedom

Festskriftet er produceret med tilskud fra Egholt fonden.

Indholdsfortegnelse

<i>F</i> orord	7
<i>F</i> esttale af Piet van Deurs	9
<i>H</i> vad Grønvang-arkivet gemte	19
<i>A</i> nkerhus gennem 100 år	31
<i>A</i> nkerhus Seminarium 1990 - 2002	55
<i>A</i> nkerhus Seminarium og CVU Sjælland	65
<i>U</i> ddannelsens placering i det moderne samfund	71

Forord

Henry Bjerre Christensen - formand

”Der var engang” – sådan begynder mange gode eventyr. ”Langt ude på landet” – begyndte for 100 år siden sådan et eventyr.

En nøgen mark – ”en kvinde af de store kom til den lille by” med visioner, idéer, kreativitet og ihærdighed – dette blev starten på hendes livsværk ANKERHUS.

Når en uddannelsesinstitution som Ankerhus Seminarium i år 2002 kan fejre sit 100 års jubilæum, er der god grund til at glædes ved at såvel fortid som nutid er lykkedes. Fremtiden tegner sig lys og spændende.

I de 100 år der nu er gået siden Ankerhus blev stiftet, har teknologien betydet utroligt meget for udviklingen af samfundet, familien, og hele uddannelsesområdet.

Således har også Ankerhus gennem årene været præget af store forandringer. ”Torneroseslot” er det ikke og har aldrig været det. Stærkt lederskab gennem årene har betydet vækst og fremgang, som er en nødvendighed for at en moderne uddannelsesinstitution kan overleve.

Der er i jubilæumsåret planlagt og gennemført mange forskellige arrangementer af såvel kulturelle som oplysende karakter, konferencer og udstillinger.

Til bevarelse for eftertiden er dette festskrift tilegnet vore efterkommere med det klare formål at fastholde vores fælles historiske hukommelse.

En hjertelig TAK til de personer der ved deres indlæg her har gjort dette muligt.

Aldrig færdig – altid på vej

Festtale af Piet van Deurs

I anledning af jubilæumsdagen den 8. februar 2002

Hundrede år

E e t h u n d r e d e å r ! har Ankerhus eksisteret.

Det er immervæk lang tid, og man plejer jo at sige, at om hundrede år er alting glemt...

Men det er det jo så sandelig ikke i dag.

Et dristigt tiltag – en dynamisk vision blev pludselig til alvor, da en ung kvinde ovre fra det jyske satte sin underskrift på en kontrakt om købet af 24 tønder land til en skole, der skulle blive landets første husholdningsseminarium.

Blækket tørrede i dag for præcis 100 år siden. Det er jo derfor, vi er her – lige nu for at markere et stykke historie, men ikke støvet, skal jeg love for!

Og selvom Ankerhus ligger her som et fint, gammelt stykke kultur, så er det jo en supercheket institution, når man kikker sig omkring herinde i det meget

moderne rum - blandt vordende "Profession-bachelors" – for nu at følge tidens "trend" (som det jo hedder på godt nutidsdansk)

- men for en sikkerheds skyld oversat til "Bachelor in Nutrition and Health"...for Sorø er ikke mere verdens ende, som det var i min tid. Nye internationale vinde blæser ind fra søen...

Hvor er det dog en festlig dag i dag – for os udefra, der er blevet lukket ind til Jer, som har taget tråden op fra "Mor Magda"...det, I stadig lidt nuttet kalder stifteren af det første, det ældste husholdningsseminarium herhjemme...

"Mor Magda"...man hører en Buster Larsen vrænge det ud af højtaleren; men af gode grunde – tidens gang – er der jo ikke mange, som har oplevet den rigtige Mor Magda...

Men har man gjort det, så glemmer man hende ikke – hende, der på en måde er dagens fødselsdagsbarn, og som ville have nydt at blive budt velkommen af Ulla Koch...som festens ubestridte midtpunkt...

*

Og så begynder man helt af sig selv at spekulere lidt over det – og over hende: Festens fraværende midtpunkt:

Jeg ved ikke hvor mange tusind grå mennesker, der ret ligegyldigt passerer forbi én gennem livet – ligesom på en rullende trappe, hvorfra man jo ikke husker en eneste af de mange, der glider forbi.

Og så er der jo alligevel enkelte, der brænder sig fast på nethinden.

For mig er en lille sort dame: Magdalene Lauridsen en af dem

– for jeg er så gammel, at jeg som tiårig helt ny elev på akademiet mødte hende nede i Alléen, da min mor greb mig i armen og styrede hen mod en stor

sort hat - og jeg pænt skulle hilse på den markante gamle dame under hatten...”for hun har kendt din afdøde far”...

Og da jeg forleden havde fået nøglen til hendes stuer, og lukket mig ind i en forsvunden verden med alle tingene på væggen, de gamle fotografier og nips, så rømmede jeg mig helt uvilkårligt et par gange – for det var som om jeg ikke var alene...som om ”hun” var inde ved siden af.

Og der skulle lidt overvindelse til at sætte sig ned ved skrivebordet og flytte på papirerne for at få plads til den store scrapbog med alle avisudklippene om damen i sort...

- lidt af en dynamo – en igangsætter af Guds nåde - med en barsk, kærlig myndig hånd – og visioner...

Damen, der jo – når alt kommer til alt – er skyld i, at vi er her i dag...

- og som altså modsiger sentensen: Om hundred år er alting glemt... - -

Jeg sad ved det gamle bord og kikkede ud af vinduet – som hun havde gjort det, Magdalene Lauridsen...

- spekulerede over, hvad der i grunden blev ved med at drive hende fremad og fremad, ustandselig sætte nye ting i værk, ustandselig skrive, tale og overtale, overbevise folk om en ny tanke, en ny idé, der absolut måtte realiseres...

Og så overbevise omgivelserne om nødvendigheden af at gå ind for hendes idéer, der jo ikke alle sammen kan have været lige geniale, men hvoraf mange – utroligt mange slog igennem og blev realiseret...

- og det af Den sorte dame – med hatten, som man uvilkårligt bøjede af overfor...

- den gamle dame, der selvfølgelig også havde været ung engang og smuk, charmerende, overtalende...

...men samtidig så sikker på sig selv og sine meninger og sine mål, at de fleste uden modsigelse accepterede Magdalenes påfund og idéer...

Det var blevet mørkere i den gamle stue – ”Kontoret”, som hun kaldte det, og hvor vel de fleste af skriverierne var blevet til...dem,der var havnet i de tykke scrapbøger...

Dagene er jo ikke mere så lange...og jeg dødede lidt over disse spalter op og spalter ned fra et langt liv...

...sad og drømte lidt...og så stod hun der pludselig igen – som lyslevende. Og det nok fordi hun tænkte tanker – så stærke, at de måtte manifestere sig og ligesom en computer prente sig ned i bevidst-hedens harddisk.

Og sådan har den lille sorte dame jo præget ikke blot mig, men mange unge piger.

Hvordan var hun i virkeligheden? Hård? Blød? Smilende? Barsk? Magdalene, der så dagens lys i 73 – 1873, forstås: året efter ”Slaget på Fælleden” i sammenstødet mellem politi og arbejdere – uden at det nok har influeret synderligt på hendes barndom; men det er bare det samfund, man kan spore sig ind på - inden kvinder fik adgang til universitetet – under den økonomiske krise, der satte sig lange spor...lige inden Edison opfinder telefonen og den elektriske pære...inden DSB og de første cyklister...og det første andelsmejeri...

Præget var hun, givetvis, af et ophold på Askov, som jeg selv i parantes blev det på Krogerup...siden medstifter af husholdningsskolen i Sorø fem år inden århundredskiftet (det forrige selvfølgelig...)

– begynder et ”vandrekursus” – hvad det så er for noget...spurgte jeg og gravede mig ned til svaret:

- en rullende husholdnings-aftenskole, hvor unge lærerinder af Magdalene blev sendt ud på landet med primus, pottes og pander og andet husgeråd for at fortælle husmødrene om mad og husøkonomi – og om hvordan frugters og grønsagers dyrkning fremmes...

Eller for at citere:

- disse kurser kan bringe husøkonomi til det enkelte hjem på en demokratisk måde
- standsforskellen vil til dels forsvinde, husmandskonen vil være der med samme følelse og ret som gårdmandskonen
- tjenestepigen, der går med, vil tro på arbejdets betydning
- den mindre dygtige husmoder kan uden at blotte sig modtage råd og vink, der kan komme hendes husstand og pengekasse til gode
- fabriksherren og herremanden kan, uden stor bekostning, derigennem få lejlighed til at vise sig som den hjælpsomme og humane arbejdsgiver
- gennem denne undervisning når man at få hjemmets kvinder i tale
- ad denne vej kan kendskabet til frugters og grønsagers dyrkning og anvendelse fremmes...

Fænger det?

Får I lyst til at deltage?

Det gjorde faktisk 50.000 kvinder på 14 år – og det er sør’me mange!

Virkeligt mange...

De fik deres mænd til at hente lærerinden og hendes kogekasse – holde foredrag – overnatte – køre videre næste morgen – og næste morgen igen – og igen og igen...

Og Magdalene udnævntes til dagens helt, da hun forelagde programmet – og vandt ikke en, men mange sejre...

Og opretter så i dag for hundrede år siden husholdningsseminariet Ankerhus...

Fantastisk aktiv – rejser og holder taler for at udbrede sine idéer.

Den lille dame med den store sorte hat er et multimenneske...

- medlem af flere foreninger og kommissioner. Har udgivet flere bøger og fået fortjenstmedaljen i guld, slutter mit gamle leksikon...

Hvad er hemmeligheden ved Ankerhus?

Hvad er budskabet?

Og så noterede jeg spørgsmål til hendes arvtager, Ulla Koch, som havde bedt mig komme herved på Ankerhus, der i mange år var forbudt område for mænd, så de unge kvinder ikke skulle komme på afveje...

...jeg noterede:

Som du kan mærke, Ulla, så prøver jeg at spore mig ind på din forgænger...

stiller en række spørgsmål, som du måske kan hjælpe mig på vej med:

Hvad er det for tanker og hvad er det for en virkelighed, der har gjort Ankerhus til noget ganske særligt og markant?

Oplysning, lyder svaret...først og fremmest oplysning om ernæring og sundhed.

Det er jo det, vi lever af – i ordets egentligste forstand.

Og det er så vores mission (kaldt det bare det) at udbrede kendskabet til det – og gøre det så professionelt, vi kan gennem vores skole, vores seminarium og dem, vi sender ud som kostvejledere, produktudviklere, markedsanalytikere, energi- og miljøkonsulenter, voksenundervisere... serviceledere, forbrugerkonsulenter...

De bliver ikke hentet med potter og pander og primus af bondemanden som

vandrelærerne, men deres mål er i princippet det samme, selvom de måske ikke er så forankrede i Grundtvig og højskolesangbogen...

Spørger også af personlig nysgerrighed, fordi en fjern, men alligevel ganske nær faster har malet her og der og allevegne... Caroline van Deurs - og jeg lige nikkede hyggeligt til hende på et lille maleri af den festlige veninde, malerinden i den røde kjole i stuen inde ved siden af...

Og i min søgen ind til damen under den store sorte hat spørger jeg naivt, hvad kedetegner Magdalene Lauridsen som menneske og pædagog?

Og samfundsendageret? for det må hun jo have været...

Hvordan og hvorfor fik hun så stærkt tag i unge kvinder – vel fortrinsvis med rødder på landet?

Måske fordi hun selv kom fra landet og fik hele landbobevægelsen bag sig i det, der vel også var et led i kvindens frigørelse – gennem viden.

Og hvordan har I samlet dem op? Og transformeret dem i et moderne akademi?

Hvad er slagkraften i dag? Og dine fremtidsvisioner?

Stadig viden og oplysning og at vi ikke står stille, men hele tiden opdaterer vores viden og undervisningsmoduler, mål og –metoder.

Vi er vel stadig folkelige, men mere præget af den naturvidenskabelige tankegang, som allerede holdt sit indtog under Magdalene:

Hypotesen, undersøgelsen, konklusionen – det specifikke, det specielle, den specielle kost til de mennesker, der har de særlige problemer som en kontrast til den folkelige oplysning, som vi selvfølgelig også gerne tager os af.

Blandt seminarierne står vi i vadestedet mellem det sundhedsfaglige og det pædagogiske.

Vi er teoretiske – lægger vægt på faglig fundering.

Vi uddanner de studerende til at udøve folkeoplysning til en bred del af befolkningen

Og budskabet?

Svaret kom prompte: Budskabet ernæring og sundhed – eller sagt på en anden måde: livs- og madkvalitet, som det allerede var det for Magdalene Lauridsen ...

Og jeg er glad for en dialog om denne tanke-gymnastiske øvelse, så vi har kunnet prøve at genopleve – og genoplive Magdalene og hendes drivkraft...

Hun lagde vægt på frihed – under ansvar. Måske var det lidt af en flinkeskole, streng, men varm, selvom Magdalene kunne være striks – ingen herrer på værelset efter ti – og kun æblemost til festerne udfra mottoet Hvorfor alkohol, når sodavand laves i så mange farver...(citater fra hendes mand, der var bidt af afholdssagen)

Hun gik også varmt ind for motion – dagen startedes med en halv times gang eller cykling. Hun stod på trappen, når de startede – og kom hjem.

Det gør jeg ikke, forsikrer Ulla Koch...

Og lidt banalt: Hvad bygger du Jeres fremtid på?

At tiden mere end nogensinde er inde for viden – de unge er mere nysgerrige end nogensinde før efter viden om basale ting i vores liv – måske på en lidt mere sofistikeret måde...

Lærerne er rykket ud af klasselokalet – faggrænserne ophævet, så fagene kan tage hinanden i hånden med naturvidenskab-psykologi-pædagogik-ernærings- og husholdningsøkonomi

Og så spør' jeg lidt nysgerrigt: Ligner dine unge af i dag blot en lille smule dem fra det første hold?

Og vi lidt generet diskuterer om man kan be' en af de nye kommende "bachelors" krybe i deres uniform fra dengang...og der bliver en lidt nervøs fnisen, men...

.... her har vi en af dem....

MODERNE PIGE IND I GAMMEL "UNIFORM"

Skal vi ikke give hende en hånd? for at hun ville krybe i tøjet som repræsentant for fortiden – for de mange hundrede, vel tusinder piger, der har båret det gennem årene...

- - - -

Til slut spurgte jeg Ulla Koch, om der ikke var en pudsigt ting, som jeg kunne bruge som en slags HVAD ER DET? til at åbne ballet med?

Og svaret fra Ulla – rektor Ulla Koch kom prompte - det er svøbt under dette klæde:

MINIMALBORDET

Og her står jeg så som en anden professor Labri og kan spørge, hvad der skjuler sig under dette tæppe :

HVAD ER DET?

Skal vi løfte sløret? Er I ikke spændte?

3 points for rigtigt svar på: TID-STED-ANVENDELSE...

Et bord – af træ...smukt? I hvert fald funktionelt - stangen herovre til at hænge viskestykket på...

En klap her til "varmekilden" – en primus...

Tændstikker (der er husket på alt)...kasseroller, pande, piskeris – en spand...

OG dette her? En hokasse, som man...

ja, som man stillede maden ned i, så den kunne blive ved med at være i kog et stykke tid endnu – i hvert fald holde sig varm, for det gjaldt om at spare på varmen i den lille husholdning...

Det er...ja, det står her på en lille porcelænsplade:

FRU LAURIDSENS BORDKØKKEN

- med hokasse!

Tid ? ? ? Ja, det står her sort på hvidt i brugsanvisningen:

Husholdningsseminariet „Ankerhus“, august 1915

Og så har vi altså også rigtigt svar på sted – og tid...

Og så vil jeg lige bede Ulla Koch kort forklare anvendelsen...

Anvendelsen forklarer Ulla Koch.

TAK og til lykke Ulla – og Magda – og alle Jer andre!

Festtalen er gengivet med tilladelse af Piet van Deurs

Hvad Grønvang-arkivet gemte

Gustav Nedergaard
tidligere rektor ved Ankerhus Seminarium

Om mennesket Magdalene Lauridsen og hendes personlige kampe

Under udarbejdelse af bogen "Magdalene fra Ankerhus" i 1995-96, fik jeg på Vejen Lokalhistoriske Arkiv oplysning om at der på gården Grønvang i Vejen, - familien Lauridsens domicil, - fandtes et omfattende materiale, fra Maren og Johannes Lauridsens tid, herunder en kasse med korrespondance mellem Johs. Lauridsen og Magdalene i perioden 1895 og 1903.

Materialet var imidlertid i privateje, og det lykkedes mig ikke at få det at se, og derfor måtte bogen skrives uden kendskab til denne interessante og vigtige kilde. Da Margarinekoncernen Grønvang gik konkurs i 1999, blev hele arkivet af de nye ejere overgivet til Vejen Lokalhistoriske Arkiv, og nu kunne jeg få materialet vedrørende Magdalene overført til Sorø Bibliotek til gennemsyn. i en måned.

Det viste sig at bestå af henved 90 breve fra Magdalene til især Maren Lauridsen, og kun enkelte til farbror Johannes, og desværre ingen fra Maren og Johannes til Magdalene. Brevene dækker perioden fra 1893 helt til 1926,- men med den største hyppighed i perioden 1900-1903/04, netop en tid, hvor der skete så meget i Magdalenes liv. Magdalene skrev meget bredt til faster Maren,- om stort og småt imellem hinanden,- men jeg fik gennem dette materiale alligevel en række oplysninger om hendes problemer,- sejre og nederlag,-oplysninger som jeg ikke kendte, og som burde have været med i biografien om hende.

Jeg skal her her trække nogle temaer frem som eksempler på materialets indhold:

1. *Magdalenes forhold til farbror Johannes mht. økonomisk hjælp*
2. *Om forholdet til Jutta Bojsen-Møller og til Eline Eriksen.*
3. *"Sandheden" om Englandsrejsen i 1899-1900.*

Faster Maren fra Grønvang.

“Det var en farbroder”

Under forberedelserne til oprettelse af Sorø Husholdningsskole i 1895, skriver Magdalene i begyndelsen af november 1894 til faster Maren:” Du skrev at du ville låne mig dine sparepenge, men det synes jeg ikke at jeg kan tage imod,- jeg vil prøve at låne dem i Sparekassen”. Den 18. november samme år skriver hun så igen til faster Maren om dette problem: “Ja, farbroder har vel fortalt dig noget om stillingen herovre, jeg syntes det lod til at han syntes godt om planen. Han vil kautionere for mig når jeg skal låne penge. Det er længe siden at jeg har været så glad for et besøg, som da han kom. Det var ikke blot Johannes Lauridsen, der kom,- det var en farbroder”.

Og farbroder måtte mange gange i perioden fra 1895 og helt frem til 1920'erne træde til og redde Magdalene fra en truende økonomisk situation. Omkring etableringen af Ankerhus var hun i store økonomiske problemer,- især i 1904, da sidebygningen til Villaen skulle opføres, og farbror måtte igen træde til. Magdalene skriver i et brev af 3-12-1904, at hun ikke fik det ansøgte tillægslån på 4.000 kr. i Sorø Sparekasse, “ og jeg har derfor tænkt mig at låne de 4.000 på en veksler i Ringsted Bank til marts måned”. Man kan af brevet forstå, at hun så beder farbroderen om træde til.

Det kunne også dreje sig om akut pengemangel. Således skrev Magdalene den 17. september 1906 til farbror:”Kan du låne mig 1000 kr. en måned. Vi har haft kurser, der er blevet dyre,- og jeg får ikke afregnet før det hele er slut!”

Da “Gården”,-den senere Regens,- blev bygget i 1907-08, havde Magdalene fået lovning på et lån fra Bondestændens Sparekasse,- med kaution fra Johs. Lauridsen. Men pengene kom ikke, og i september kunne man læse om krakket i sparekassen og Alberti-katastrofen! Men Johs. Lauridsen fik ordnet det sådan, at Magdalene fik sit lån udbetalt,- trods krakket.

I juni 1908 skriver hun til farbroderen om den meget anstrengte økonomi:”En veksler vil forfalde om få dage,- på 16.000 kr.,- og den kan ikke forlænges! Håber at du vil hjælpe mig?”

Så sent som julen 1913 skriver hun til Johs. Lauridsen:” Dam fik alligevel ikke

understøttelse fra staten i år, Seminariet giver underskud,- og gælden tynger sindet”.

Det ser dog ud til at Magdalene fik afviklet sin gæld til farbror Johannes, inden han døde i 1920.

Om forholdet til Jutta Bojsen-Møller og Eline Eriksen

Allerede inden Magdalene kommer til Sorø, skriver hun om forholdet mellem Jutta Bojsen-Møller og det forestående bryllup mellem veninden Elise og Kristen Bjerre. Fru Jutta beklager sig til moster Maren, Magdalenes lærerinde fra barndommen:” Hun er en ulige partner for ham (Bjerre),- bare det havde været Magdalene!”.

I samme brev omtales brylluppet mellem Elise og Kristen, hvor Magdalene var brudepige.

I juli 1895,- altså efter at husholdningsskolen er startet,- skriver Magdalene et langt brev om forholdet til fru Jutta :”Å, hvor er det dog godt at fru Møller (Jutta) ikke har noget at sige om os, det ville blive uudholdeligt. Trods vor gode vilje til at takke og glæde hende, bliver det kun til hykleri. For hver eneste dag der går, mærker vi hvordan hun spinder intriger om os,- kan ikke tåle, at vi skal kunne klare os”. Og senere i samme brev:”Hun vil være eneheriker i 20 miles omkreds”. Magdalene nævner dog senere, “ at vi ganske vist må takke hende for ideen til skolen her,og vi havde naturligvis aldrig begyndt, hvis ikke hun havde været,- men hun kan stadigvæk i det skjulte undergrave os”. Og så følger der eksempler på at elever, der henvendte sig til Jutta, aldrig sendte deres indmeldelse til skolen,- “hvad mon fru Møller har skrevet til dem?”. Altså,- der var klart en slags “krig på kniven” mellem Jutta og Magdalene/Eline Eriksen. Måske er disse stridigheder årsagen til at Jutta Bojsen-Møller i sine erindringer “Træk fra et langt liv”, overhovedet ikke nævner Sorø Husholdningsskole eller Magdalene og Eline.

Forholdet mellem Eline og Magdalene bliver også lidt anstrengt i løbet af perioden fra 1895 og frem til 1900. Det fremgår af Magdalenes breve, at Eline ikke

er så begejstret for Magdalenes mange ideer om ændringer undervisningsplanerne, planer om at oprette lærerindekurser allerede omkring 1898-99, om nedlæggelse af det pensionat, som skolen har drevet siden oprettelsen osv. I et meget bemærkelsesværdigt brev af 16. februar 1900, kort efter at Magdalene er hjemkommet efter sin lange Englandsrejse, og som senere bliver yderligere refereret, skriver Magdalene:” De første dage var nemlig så drøje, fordi jeg fik det bestemte indtryk, at Eline hellere havde set at jeg var blevet borte.

Eline Eriksen

Jeg tror ikke at det kan blive ved med Eline og mig. Tro nu ikke at vi har det mindre godt, tværtimod,- vi har det hyggeligt og godt, men instinktet varsler vanskeligheder”. Og allerede i et brev den 3. marts samme år, skriver Magdalene om samarbejdet med Eline:”Det kan ikke gå i længden”. Men på denne tid er Magdalene allerede i gang med at organisere vandrekurserne, samt den deraf følgende oprettelse af lærerindeuddannelse (Ankerhus), og disse planer var Eline slet ikke med på. Som bekendt fortsatte samarbejdet dog helt frem til 1906, hvor Magdalene solgte sin andel af Sorø Husholdningsskole til Eline.

“Sandheden” om Englandsrejsen fra august 1899 til februar 1900

I januar 1899 skriver Magdalene følgende til faster Maren:”Vi har i disse dage besøg af en fru Dam fra Horsens, samt hendes lille dreng. Hun søger “Professoren i Pedersborg”, og jeg har fået en aktie i barnepasningen”. Professoren var en “klog mand”, der dengang blev søgt af mange mennesker fra hele landet.

Det kan næppe dreje sig om andre end Minna Dam, Peter Dams kone. Det var i denne periode, at familien Dam var blevet adskilt, han i København, som redaktør af Afholdsbladet, hun i Horsens, hvor de drev et lille pensionat,- efter at Peter Dam var blevet afskediget fra sin redaktørstilling ved Horsens Dagblad. Var det i denne forbindelse, at Peter og Magdalene mødtes?

Den 22. maj samme år skriver Magdalene:” Jeg har ikke været rask, det er en

mavehistorie, som dog ikke er alvorlig, men dog nok til at genere i det daglige. Jeg var i København og blev undersøgt af en speciallæge, der var bange for noget alvorligt i underlivet, men der var ingen grund til at ængstes”.

Hun fortæller om 300 kr. hun har fået i stipendium til sin Englandsrejse,”De slår jo ikke til, men en god hjælp er det da, og uden sådan et skub, kom man jo ikke afsted. Og så er det lettere at rejse som stipendiat, end som privat. Jeg rejser til august og mener at blive derovre i tre måneder”.

Den 12. juni skriver hun igen:”Rask er jeg ikke, og har ikke været de sidste to måneder,- det er noget mavekatarr,- jeg har måttet bryde undervisningen af og til på grund af pludselig ildebefindende”. I samme brev kommer så mere om rejseplanerne:”Jeg rejser til England en gang først i august. De 300 kr. jeg har fået, slår jo ikke til, men min omtrent nye cykel, vil jeg lade springe,- bare jeg kan få den solgt. Og så har jeg det gamle, antikke skab, det tænker jeg næsten at kunne få solgt og få 200 kr.” Det er altså tydeligt, at hun ikke har mange penge til rejsen.

“Men jeg har tænkt mig at leve meget økonomisk derovre,- ikke agere forstanderinde, mere end højst nødvendigt”.

Hun skriver endvidere:”Sproget skal jeg jo ind i, og selv om jeg læser aldrig så meget herhjemme, kan jeg dog ikke tale det, og har derfor tænkt på, at leje mig et værelse derovre, og så i en tre ugers tid se at få en plads i et pænt, engelsk hjem om formiddagen. På den måde kan jeg leve billigt, og komme ind i skikkene og sproget”. Hun nævner også, “at hun svært gerne vil skrive til venstrepressen om de forskellige institutioner, som jeg måske kunne få lejlighed til at se. Lykkes det, ville det jo give mig en god indtægt,- hvis Jensen i Slagelse ville tage det. Han har jo også alle de andre blade, og sådanne artikler går jo fra det ene til det andet blad”.

Den 17. august skriver Magdalene et mærkeligt, forhastet brev “pt København.” Hun nævner heri, at hun havde tænkt sig at besøge faster Maren, inden hun rejste til England over København, men efter at have fået “grundige oplysninger” ombestemte hun sig, og vil nu rejse over Esbjerg. Men jeg måtte

til København “for at have adskilligt ordnet først, og derfor kommer jeg ikke til Vejlen. Jeg rejser fra København lørdag morgen”.

Men i et udateret brev fra London, (formodentlig sidst i august) takker hun alligevel faster Maren for “dagene jeg var hos jer” og nævner også besøgets “peku-niære” værdi.

Hun beskriver derefter sørejsen til England, og især den smukke togrejse ind til London. Hun forbavses over de velplejede marker, især græsmarkerne med smukke levende hegn omkring.

Ankomsten til London var til Liverpool Street Station, hvor hun beskriver, hvor svært det var at begå sig med kun ringe sprogkundskaber. Bare det at få fat på bagagen uden nogen kvittering voldte vanskeligheder,- for slet ikke at tale om at forklare manden i “Cab”’en, hvor hun skulle køres hen.

Hun boede først på et par hoteller, men fik snart, ved konsulatets hjælp, et privat logi hos en præstefamilie. Og her var hun meget glad for at være,- der var store børn, der kunne hjælpe hende med sproget, og hun kunne gøre gengæld ved at hjælpe med det huslige. Hun besøgte herfra en række forskellige skoler og institutioner,- bl.a en landbrugsskole i Reading udenfor London.

Hun beskriver også forretninger i storby-en, og køber tekstiler ind til faster Maren.

Sidst i september skriver hun fra Liver-pool om en række skoler som hun besø-ger,- om mennesker hun mødte og om flere indkøb i forretninger m.v.

Magdalene i rejse dragt før rejsen til England.

Hun rejser så senere til Newcastle, men også Edinburg og Glasgow i Skotland, og ender så i løbet af november måned i Charlisle, på grænsen mellem Skotland og England, hvor hun bliver til afrejsen tilbage til Danmark, sidst i januar 1900.

Hun beskriver selv stedet “som et sted mellem godt og ondt”. Men om sin egen tilstand skriver hun:

“Mine nerver er faldet til ro, og jeg bliver her nok en tid endnu, og jeg har fået et billigt logi”.

Hun beskriver herefter en række skoler og kurser, som hun besøger og om sine rejser rundt om på egnen. Hun slutter med bemærkningen: “Hjemrejsen er ikke planlagt, men det bliver hjemrejse med skib direkte til København, det er det billigste”.

Så er der en pause i brevstrømmen fra sidst november 1899 til 16. februar 1900, hvor der foreligger et meget langt brev, dateret 16/2-1900 i Sorø.

Vi ved jo nu, at Margaret blev født i Charlisle den 5. januar 1900, jvf. hendes fødselsattest.

I det nævnte februar-brev undskylder Magdalene først overfor fasteren, at hun ikke har fået at vide at hun er kommet hjem, og skriver at: “Margrete(søsteren) havde lovet at ringe”.

“Jeg kom for 14 dage siden, med skib direkte fra London til København”. Det vil sige at hun er ankommet ca. 2. februar,- altså små 3 uger efter fødselen i Charlisle,- inklusiv en vintersørejse på Nordsøen, der varede mere end 2 døgn. “Det var en hård sørejse, og de første dage herhjemme var drøje. Jeg havde det bestemte indtryk, at Eline helst havde set at jeg var blevet borte.”

Og videre forklarer hun til fasteren om sin forsinkede ankomst hjem: “Da jeg ikke savnedes på nogen måde, hastede jeg ikke så stærkt hjemefter, og tog derfor imod en indbydelse til at se og opleve engelsk jul,-men fik så ved egen ufor-sigtighed en slem forkølelse, som jeg var bange for skulle ende galt. Nå, men alt gik nu godt, og jeg var ellers færdig til hjemrejsen midt i januar, men så mod-

tog jeg en pengeforsendelse to timer for sent,- og måtte blive en uge længere, da der kun gik skib en` gang om ugen”.

Om sin sygdom forklarer hun følgende:” Margrete må have taget fejl af min sygdom. Jeg har ingen underlivssygdom, men derimod en fejl i livmoderen, som dog ikke generer. Og så var det jo min nervøsitet, der slog sig på maven, men en specialist i kvindesygdomme trøstede mig med, at da det blev taget så tidligt, kunne det let overvindes”.

Det er helt tydeligt, at Magdalene arrangerede den sidste del af sin Englandsrejse,- måske hele rejsen,- for at skjule graviditet og fødsel. Man kan i dag undre sig over, at det kunne lade sig gøre!

Var der nogen i England der hjalp hende? Og man kan ikke undgå at tænke på, hvor svært det må have været at kæmpe sig gennem graviditetet under helt fremmede forhold, alt imens hun fulgte talrige kurser og undervisningsforløb. Gennemføre fødselen blandt fremmede, tage den nyfødte med over Nordsøen i januar måned med storme og kulde. Man må formode, at hun inden afrejsen i august året før, har fået en aftale i stand med plejeforældre, hvor hun så kunne aflevere sin datter, og rejse hjem til Sorø,- hvor hun ikke engang var velkommen.

I sandhed en præstation, der klart tegner billedet af et menneske med en usædvanlig styrke og udholdenhed. Hvorfor hun så gennemførte denne ensomme færd, for skjule sin personlige baggrund, kan vel let forklares ved at tænke på, hvilke konsekvenser det ville have fået for hende personligt, for hendes karriere,- og ikke mindst for barnets fader,- en gift mand med flere børn.

Man kan efter dette fremsætte den hypotese, som iøvrigt tidligere har været nævnt:”Var hele Magdalenes Englandsrejse kun et skalkeskjul for hendes graviditet og fødsel?”.

Hertil vil jeg svare, at sådan kan man sikkert godt opfatte det,- men det må samtidigt fastslås, at hun fik særdeles meget fagligt og menneskeligt ud af sin rejse.

I det førnævnte, meget lange brev til fasteren af 16. februar 1900, skriver hun nem-

lig i brevets 2 sidste sider,- der var ialt 8 sider,-”Jeg har forresten været så optaget siden jeg kom hjem. Først med det daglige arbejde, og dernæst med et forsøg, der skal gøres med et aftenkursus for kvinder i madlavning. Efter engelsk mønster naturligvis! Jeg kom tilfældigt til at omtale ideen, (som jeg først havde tænkt at få realiseret til næste vinter), for Dansk Kvindesamfunds(DK) bestyrelse, og ved samme drøftelse, blev det vedtaget at indbyde til et møde om sagen. Det havde vi så forleden aften, og jeg havde den glæde, at tanken fandt vældig tilslutning, og nu er det vi skal gøre et forsøg i vinter,- for teori er jo et og praksis et andet”.

Brevet fortsættes med detaljer om planen for undervisningen, om nedsættelse af en komite,- “en damekomite, valgt ud af medlemmerne”, om aflæggelse af prøve for komiteen o.s.v., som beskrevet i bogen “Magdalene fra Ankerhus”, side 84-85.

Det er bemærkelsesværdigt, at Magdalene allerede i midten af februar måned, har fået alt dette stablet på benene. Et møde i DK’s bestyrelse, et medlemsmøde om “sagen”, og nedsættelse af en komite og udarbejdelse af en kursusplan,- alt sammen på 14 dage efter hendes hjemkomst! Som bekendt blev det ikke DK der tog sig af kursernes organisation da det blev alvor,- men derimod De samvirkende sjællandske Landboforeninger.

Brevet af 16. februar slutter med nogle meget personlige betragtninger, som måske siger en del om Magdalenes situation og personlige psyke:”Jeg har det bedst, når arbejdet suser om ørene på mig, og jeg anser det også for klogest at benytte tiden. Om to år håber jeg skolen skal være anerkendt af staten og får den dermed følgende understøttelse, så vi kan klare vores gæld, og få skolen i en god gænge. Når dette er nået, har jeg ikke noget imod at forlade skolen,- ikke for at begynde på en anden skole herhjemme,- nej, jeg har fået nok af at være “offentlig” personlighed og længes kun efter at få et stille og roligt hjem, hvor jeg kan få lov til at leve som jeg vil, af mine hænders arbejde. Lykkes den plan ikke,- ja, så er der jo altid Amerika, som har taget imod så mange urolige hoveder før, og kan vel nok give ly til mig med!”.

Hun forsøger dog at berolige fasteren med følgende:” Bliv nu ikke forfærdet over de “vilde” ideer, de bliver jo ikke til mere hverken i dag eller i morgen”.

Som bekendt blev hendes ide med kurser for husmødre (senere betegnet som vandrekurser) en stor succes, og allerede i 1902 var der brug for så mange lærerinder til disse kurser, at hun måtte købe jord og bygge skole på bakken ved Pedersborg Sø,- senere kaldet Ankerhus.

Man kan så spørge:”Vidste hendes nærmeste, hendes familie og nærmeste medarbejdere virkelig ikke noget om hendes datter,- om fødselen i England?”

Efter oplysningerne i Grønvang-brevene i årene frem til 1905-06, må svaret blive:”Nej,- det var der formodentlig ikke andre end “Familien Nielsen” på Frederiksberg i København, der vidste”. Der var datteren Margaret i pleje indtil 1904-5.

Straks efter at Villaen på bakken var færdigbygget i september 1902, flytter Magdalene uddannelsen af vandrelærerinder derud, men tilsyneladende flytter hun ikke selv derud,- “ihvert fald ikke privat”,- som hun selv skriver.

Men da byggeriet af sidefløjen i 1904 blev påbegyndt, skriver hun til faster Maren, om den nye situation:”Danne hjem derude kan der jo ikke blive tale om foreløbig,- jeg skal først have kursus afholdt,- og så er der også mangelen på midler til at føre et selvstændigt hjem, men jeg kommer ganske vist håbet meget nærmere gennem byggeriet. Jeg flytter ikke derud som privat, uden at jeg får et par børn med. Et barn er jeg bange for at opdrage alene. To mener jeg må være lettere. men for at kunne det, må der jo ekstra indtægter til. Ene, kan du nok forstå, at det bliver mindre hyggelig at bo. En mand bryder jeg mig ikke om,- bare jeg må have børnene. Jeg kan ikke tænke mig et hjem uden børn! Nå, men om det er der ingen grund til at tale om,-”

Hvornår Magdalene helt præcist tog datteren hjem fra København er ikke helt klart, men efter alle oplysninger blev det sammen med en anden “adopteret”, nemlig Elna Johanne Hansen, der nu voksede op sammen med Margaret. Magdalene fik altså et hjem med 2 børn,- mand blev det ikke til førend i 1911, hvor hun blev gift med Peter Dam, og hvor hun så yderligere fik 6 børn.

Jeg må derfor korrigere hvad jeg har skrevet i bogen "Magdalene fra Ankerhus", side 82-83, hvor det fremgår, at Magdalene vedkendte sig sin datter, og hvor det anføres, at hun nød så megen respekt i sine omgivelser, at ingen bebrejdede hende fejltrinnet.

Det var der ingen der gjorde,-fordi man ikke kendte til hendes fejltrin, ikke vidste at hun havde født en datter i England, og da hun "præsenterede" datteren på Ankerhus, var det som et adopteret barn, sammen med en adopteret "søster" Elna.

Den yngste af Peter Dams børn, Karen Dam, skriver herom i slægtsbogen for Blicher-familien:"Da vi kom til Ankerhus(i 1912) havde Mor Magda foruden vi Blicher-Dam'ere, sin egen datter Margaret og plejedatteren Elna, som senere blev gift med min bror, Gunnar.

Hvorvidt Elna egentlig blev adopteret,- eller blot kom i pleje, ved jeg ikke. Hun var datter af en familie i Valby, og født den 30 januar 1902, dvs. to år yngre end Margaret, og såfremt hun er kommet til Ankerhus i 1905-06, har hun altså været omkring 3 år og Margaret 5 år. Og det var så først en 6-7 år senere, at familien blev stærkt forøget med Blicher-Dam'erne.

*Magdalene med 6 af sine børn i 1921.
Her ses de to døtre, Elna tv. og Margaret th.,
sammen med Folmer og Egil bagerst, Gunnar
og Magdalene forrest, med lillesøster Karen i
midten.*

Efterskrift: Brevene i Grønvang-arkivet er private breve mellem Magdalene og hendes farbror og fæster, som på grund af Grønvang-familiens omhu og respekt for omgang med arkivstof er blevet bevaret for eftertiden. De her omtalte breve er nemlig kun et lille udsnit af alle de breve og andre papirer, som familien havde gemt for eftertiden. Mens jeg har læst brevene, har jeg meget ofte haft fornemmelsen af at "snage" i noget, der kun var tænkt som oplysninger til et nært familiemedlem. Jeg har derfor længe haft betænkelighed ved at offentliggøre dele af materialet. Men jeg er nået frem til en erkendelse af at det nu,- ca. 100 år efter,- vil være rimeligt at fortælle eftertiden om denne enestående kvindes kampe,- både hendes egne sjælekampe,- og hendes kampe for at gennemføre sit livsværk, om oplysning til danske husmødre. Det er mit helt klare synspunkt, at hendes indsats i det danske samfund ikke bliver mindre værdifuld efter disse oplysninger, og jeg synes næsten at hendes personlige eftermæle bliver endnu mere positivt, efter oplysningen om hvordan hun taklede en meget svær periode af sit liv.

Ankerhus gennem 100 år

Gustav Nedergaard

Forhistorien

Grundlæggeren af Ankerhus, Magdalene Lauridsen, blev født den 23. april 1873, og havde sin opvækst i 1880'erne og 1890'erne.

Det var en periode, hvor der var en lang række aktiviteter på det samfundsmæssige område, ikke mindst i landbefolkningen. Landbruget havde i denne periode sin store opblomstring, hvor man tog nye dyrkningsmetoder i brug, man dræned og merglede jorden, man fik oprettet andelsvirksomheder i form af mejerier, slagterier o. lign.

På det kulturelle område fik de mange nyoprettede højskoler stor betydning for landbefolkningens generelle oplysning, der igen medførte en vågnende, politisk aktivitet.

Partiet Venstre blev gårdmændenes parti, og kom i denne periode til at stå som det vågnende folkestyres talsmand: Det demokratiske Danmark blev født, takket være netop Almuens vækkelse og oplysning.

Magdalene kom i sin barndom og ungdom, mere end nogen anden, under direkte påvirkning af denne udvikling, fordi hendes nærmeste slægtninge var foregangsfolk i denne proces.

Morfaderen, Laust Eskildsen, på Thorning Østergaard, var en sådan typisk foregangsmand.

Han forbedrede gårdens jord gennem dræning og mergling, byggede et teglværk for at få bygget en ny moderne gård, og byggede en stor vindmølle, der kunne male hans eget og hele egnens korn. Han udnyttede egnens tradition, med at man rundt om på gårdene strikkede uldstømpere og andre strikvarer, således som det er kendt gennem Blichers "Æ Bindstow", idet han opkøbte alle disse strikvarer og solgte dem videre til holstenske opkøbere. Alle disse aktiviteter medførte, at han blev en meget velhavende mand, og til sidst endog kirkeejer.

Det var dog ikke alene på det økonomiske område at Laust var foregangsmand. Både han og hans kone, Grethe Eskildsen, deltog ivrigt i den folkelige

vækkelse der fandt sted i disse år. Der blev holdt store, folkelige møder i Laust's store lade, og i en periode på 5 år, blev der hver vinter holdt højskole på Østergård. Alt dette oplevede Magdalene, fordi der kun var kort afstand fra hendes barndomshjem til Thorning Østergaard, og på sine gamle dage, boede Grethe Eskildsen hos Magdalenes forældre, hvor hun som Bedstemor fortalte om sit og Laust's livseventyr for børnebørnene.

Magdalenes far, Anders Lauridsen, kom fra gården Grønvang i Vejen, der lige som Thorning Østergård, var førende på egnen.

Anders Lauridsen var således tidligt politisk vakt, og holdt selv Sofus Høgsbros ugeblad, "Dansk Folketidende" i en alder af 13 år. Som ung rejste han til Fyn, Langeland og Sjælland, for at lære nye dyrkningsmetoder, og han var på ikke mindre 3 højskoler. Den sidste af disse var Askov, som han selv var med til at placere her, efter at grænsen i 1864 blev flyttet til Kongeåen.

Det blev Anders's yngre broder, Johannes Lauridsen, der overtog fødegården Grønvang, og på kort tid blev han entreprenør, fabrikssejer og senere rigsdagsmand og nationalbankdirektør. Hans kone, Maren, kom til at betyde meget for Magdalene, der var i huset på Grønvang som ung pige.

Anders Lauridsen & Johannes Lauridsen.

Anders Lauridsen og hans kone Mette Marie, -datter fra Thorning Østergård, skabte på deres gård i Astrup, et meget trygt og godt barndomshjem for deres otte børn, hvoraf Magdalene var den ældste. De var begge stærkt påvirket af højskolebevægelsen og af den politiske vækkelse. Det medførte, at de ikke kunne forlige sig med den lokale Hinge Skole, der var af den gammeldags slags, med udenads lære og "stokkemetoder". Derfor blev der oprettet skole i

gårdens storstue, hvor Mette Maries søster, Maren Eskildsen, forestod undervisningen med stor dygtighed og fortælleevne. Magdalene kom således under stor påvirkning af både en moster Maren og en “faster” Maren under sin barndom og ungdom,- og bortset fra et 3 måneders ophold på Askov Højskole,- fik Magdalene aldrig anden undervisning, end den moster Maren gav i hjemmets storstue.

Hvorfor nu al denne familiesnak i forbindelse med Ankerhus's grundlæggelse?

Fordi det ganske givet havde stor betydning for Magdalenes senere karriere, at hun var ud af famlier, der var foregangsfolk,- mennesker der gik i spidsen, når der skulle ske ændringer på faglige og kulturelle områder,- kort sagt,- mennesker der turde vove at give sig i kast med noget nyt!

Og denne egenskab tog Magdalene til sig,- og udnyttede den tilfulde gennem et langt liv.

Hun blev på godt og ondt et produkt af den “oplysningstid”, som hun oplevede i sin barndom og ungdom. Almuens,- især gårdmandsstandens,- opblomstring gav hende forvisning om, at Grundtvigs og Højskolens budskab om at “oplysning være skal vor lyst, er det så kun om sivet,- men først og sidst, med folkerøst, oplysningen om livet”,- var værd at kæmpe og leve for. Hun oplevede opblomstringen hos familiens “gårdmænd”: Laust Eskildsen, Johannes Lauridsen og hendens egen far, Anders Lauridsen. Hun fik så stærkt et indtryk af denne udvikling, at hun senere i sin karriere, havde svært ved at indse, at der var andre samfundsklasser af betydning,- end landbefolkningen og gårdmandsstanden.

Ankomsten til Sorø

Magdalenes ankomst til Sorø i 1893, havde grund i en tilfældighed. Hun havde som ganske ung pige været i huset i præstegården i Levring,- nabosognet til hendes hjemsovn,- og her var en anden ung pige, Elise Møller fra Fyn. Elise blev forlovet med kapellanen Kristen Bjerre, der senere blev forstander på Sorø Højskole. Da Elise og Kristen skulle giftes, fulgte Magdalene med Elise til

Sjælland, og fik en stilling på højskolen som stuepige, og om sommeren tillige som vævelærerinde.

Den nu 20-årige Magdalene mødte her sin skæbne, i form af den legendariske højskolemor, Jutta Bojsen-Møller. Hun var medejer af skolen, og dens økonomiske leder. Hertil kom, at hun var en fremtrædende person i højskolekredse, -datter af den legendariske præst, "Budstikke-Bojsen", og hendes brødre var højskole- og skoleledere. Jutta var blevet formand for den ret unge bevægelse, Dansk Kvindesamfund, og hun tumlede med en ide om, at unge piger skulle have mulighed for en faglig uddannelse, for at klare husmoderjobbet bedre. Men hun formulerede tankerne bredere end blot det faglige: "Uddannelsen skal sikre de unge piger faglig dygtighed til at forstå en husholdning i videste forstand, samt at vække deres identitet som kvinder og samfundsborgere".

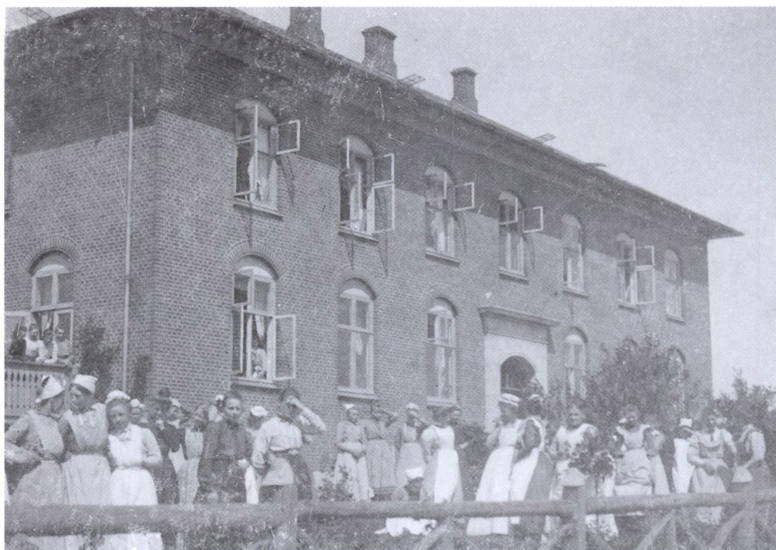
Egentlig ville hun helst selv have etableret en sådan uddannelse på højskolen, men stødte her på modstand fra Kristen Bjerre. Hun fattede hurtigt tillid til den unge Magdalene, hvis familie hun kendte fra sin tid som præstekone i Jylland, og derfor foreslog hun, at den unge Magdalene skulle forestå oprettelsen af Danmarks første husholdningsskole!

Selvom Magdalene var initiativrig og fremadstræbende, var det en stor mundfuld for en 22-årig. Hun fik derfor højskolens kokkepige, den 20 år ældre Eline Eriksen, til at gå med i projektet, og efter en del vanskeligheder, åbnede de skolen den 3. maj 1895, under navnet Sorø Husholdningsskole. Den var placeret inde i selve Sorø by i gaden Rolighed, i en bygning, der ikke var særlig hensigtsmæssig som kostskolebygning. Men man klarede sig, og det blev en succes.

Der kom 25 elever både til maj og november, og skolens lokale støttestøttere, kunne

Jutta Bojsen Møller.

Sorø Husholdningsskole.

se at ideen var rigtig. Der blev allerede året efter dannet et aktieselskab, som skaffede kapital til en ny, og hensigtsmæssig bygning, og denne stod færdig i efteråret 1897, på Holbergsvej, hvor skolen endnu ligger.

Nu sad Magdalene som forstanderinde,- sammen med Eline,- på en skole i god drift og med mange elever hele året. Det skulle vel være en tilfredsstillende status for en pige på 25-26 år?

Men nej. Hun drømte om at kunne give alle (land) husmødre en uddannelse,- at oplyse dem om deres faglige og kulturelle muligheder.

Derfor fik hun i foråret 1900, startet forsøg med en kursusform, der kunne etableres i alle sogne rundt om i landet,- også kaldet vandrekurser.

Magdalene ca. 1902.

Ideen havde hun fået under et studieophold i England i efteråret 1899, hvor hun bl.a. opholdt sig på Liverpool-egnen, og oplevede sådannede kurser i engelske landsbyer.

At den nu 27-årige Magdalene fødte sin datter Margaret, under dette udlandsoophold, skal ikke her kommenteres yderligere.

Da Dansk Kvindesamfund ikke var interesseret i hendes projekt, gik hun,- sin opvækst tro,- til De samvirkende sjællandske Landboforeninger, for at få dem til at stå som kursusarrangør. Det lykkedes, og allerede i løbet af de første par år, viste kurserne deres berettigelse og levedygtighed.

Herved blev der et nærmest akut behov for lærerinder,- vandrelærerinder. En uddannelse på det niveau var ikke mulig på Sorø Husholdningsskole, og Magdalene måtte derfor se sig om efter et “nyt sted”.

Ankerhus grundlægges

De samvirkende sjællandske Landboforeningers præsidium gjorde det klart for Magdalene, at hun måtte etablere en egentlig uddannelse af lærerinder til “de vandrende kurser”, som det hed. Hun havde ganske vist fået hasteuddannet nogle af de “flinkeste” elever fra Sorø Husholdningsskole, men det var ikke nogen varig løsning. Gode venner, landinspektør Stage og dyrlæge Nielsen,

Vandrekurser.

Ankerhus 1902.

hjalp nu Magdalene til at finde en egnet placering af den nye skole. Hun havde egentlig tænkt sig en placering ved Egevang, der hørte under Sorø By, men især dyrlægen gjorde opmærksom på et areal, "bakken vest for Pedersborg Sø", i Sorø landsogn, eller Sorø landdistrikt, som den lille kommune dengang hed.

Her var et jordstykke på 24 tdr. ld til salg, og den 9. februar 1902, underskriver Magdalene skødet, der omfattede en købssum på 13.000 kr. Som hun selv sagde senere, kunne hun købe jorden uden penge, idet hun optog et lån på købesummens størrelse, med sikkerhed i jorden.

Og der var ikke lang tid fra køb til byggeri. Allerede i maj 1902, lægges grundstenen til første bygning, et stort hus i villastil, med hvidkalket murværk og en 1. sal med bindingsværk i trempel, rødt tegtag og smårudedede vinduer, der stod færdig i juli-august samme år.

Magdalene var på studierejse i Tyskland og Østrig denne sommer, og hjemkommet skrev hun: "Da jeg kom hjem stod huset rejst over grusgraven på bakken, så for mig så imponerende ud, at jeg knapt nok turde stå af vognen. Med bæven trådte jeg ind i stuen med de mange vinduer"

Byggeriet vakte naturligvis opmærksomhed, både i Sorø og på landsplan. En af de store aviser skrev således efter et besøg; ”Et kvarters gang fra Sorø, omtrent der hvor Kongebroen skiller Pedersborg og Sorø søer, ligger højt på bakkens top, frk. Magdalene Lauridsens nye, smukke villa, hvorfra der er vid udsigt til Pedersborg kirke”. En anden journalist var mere nøgtern: ”På en nøgen mark ved den skumle Kongebro...”, skrev han som indledning til et interview.

Det mærkelige var, at den nye bygning slet ikke var særlig egnet til den uddannelse af lærerinder, der hastede så meget. Den var indrettet som decideret privathjem, med 3 stuer og en spisestue, og på 1.salen soveværelser. Der var ganske vist et stort køkken i kælderen, og desuden nogle store rum, der til nød kunne anvendes til undervisning.

Men hvorfor byggede Magdalene ikke en bygning med skolestue, undervisningskøkken og elevværelser, som der vitterligt var hårdt brug for?. Forklaringen herpå skal sikkert findes i hendes savn af et egentligt hjem,- ikke blot et værelse på en elevgang, som på Sorø Husholdningsskole. Hun havde jo også en datter i pleje i København, der snart var 2 år.

Men der blev undervist i Villaens stuer og i kælderen fra september 1902, og eleverne blev indkvarteret hos omegnens beboere, og først i 1904-05, flyttede Magdalene ”ud på marken”, sammen med to små piger hun havde adopteret, hvoraf den ene var hendes datter.

Nu var der opført en egentlig undervisningsbygning med elevværelser, og i 1906 kom så Skolekøkkenet. Der blev allerede i 1902 anlagt et større haveanlæg,- en ”Mønster-Gaardmandshave”, der i meget høj grad havde mindelser om Anders Lauridsens have i Astrup.

I 1907 lod Magdalene opføre en trelænget bondegård, med stuehus, stald og lade, og det var meningen, at den skulle huse en ”landhusholdningsskole”. Der var et tilliggende på ca. 20 tdr. land, som kunne drives som landbrug, idet resten var haveanlæg.

Ankerhus 1907.

Magdalenes opvækst og slægtsmæssige tilhørsforhold kan tydeligt anes: Der skulle uddannes lærerinder til kurser for landhusmødre, der skulle undervises i praktisk havebrug, på hendes husholdningsskole, skulle eleverne lære noget om landbrug o.s.v.

Tilgangen af elever til lærerindeuddannelsen var stor, - der var nu også blevet oprettet en del husholdningsskoler rundt om i landet, som også beskæftigede lærerinder, og derfor meddelte Magdalene Lauridsen i maj 1907 gennem dagspressen, "at hendes skole nu har ændret navn fra Sorø Lærerindeskole i Husholdning til Husholdningsseminariet Ankerhus". Herved skaber hun et særligt navn for sin skole, og giver den et niveau som læreruddannelsessted, på linie med andre læreruddannelser.

Uddannelsen udbygges

Magdalene er nu så etableret på sit Ankerhus, at hun sælger sin part af Sorø Husholdningsskole til Eline Eriksen, og tager fat på udbygningen af lærerindeuddannelsen, ikke mindst på grund af hård kritik fra Dansk

Kvindesamfunds side, og på mærkværdig vis får hun ansat den ansete læge og ernæringsfysiolog, Caroline Steen, fra Universitetet i Kristiania, Norge. Hun var danskfødt, men uddannet i Norge, og en anerkendt forsker og underviser på Universitetet og på Schønberg-Erkens Lærerindeskole. Dr. Steen, som hun blev kaldt, blev den førende kraft i seminariets teoretiske undervisning, og fik titel af docent i ernæringsfysiologi.

Uddannelsens varighed var nu vokset fra 6.mdrs kurser til 1 1/2 år, og denne længde blev gældende til 1923, hvor den blev forlænget til 2 år, samtidig med at den blev statsanerkendt, og fik en godkendt eksamensordning.

I 1911 gifter Magdalene sig så med bornholmeren Peter Dam. Han var højskolemand, politiker og seminarieinspektør. Dette giftermål får skelsættende betydning for den videre udvikling på Ankerhus. Dels fordi Peter Dam hurtigt får oprettet et Forskoleseminarium i tilknytning til Magdalenes Husholdningsseminarium, dels fordi hans familie,- seks børn,- flytter ind på Ankerhus, og hans ældste søn, Folmer Dam, senere bliver senere Magdalenes efterfølger.

Forskoleseminariet får til huse i en særlig bygning på den senere Peter Damsvej, men i fællesskab opfører de to skoler i 1916 en gymnastiksal mellem Villaen og Gården, og denne sal bliver gennem mange år undervisnings- og festsal for seminariet.

Under 1. verdenskrig bliver Magdalene for alvor landskendt, idet hun af indenrigsminister P. Rode bliver udnævnt til medlem af den "Overordentlige Kommission", der forestod fordelingen af de rationerede varer til levnedsmiddelindustrien og de private husholdninger. Hun skulle her repræsentere landhusmødrenes interesser, og det gjorde hun så effektivt og så åbenmundet, at hun blev journalisterne yndlingsemne. Effektiviteten bestod bl.a. i at hun kunne overbevise kom-

Peter Dam.

missionens medlemmer om at levnedsmiddelindustrien måtte lære at bruge “erstatningsprodukter” i deres fabrikation, således at der også kunne blive fx hvedemel og sukker til de private husholdninger.

Desværre varede Magdalens lykkelige tid med Peter Dam kun i knapt 7 år. Påskedag i 1918 døde han af influenza,- den såkaldte “spanske syge”, og Magdalene stod nu alene med ialt syv børn, Peter Dams 6 børn, samt deres fællesbarn, Margaret.

Samtidig hermed begyndte der en vældig strid om uddannelsens fremtid. Den 11. juli 1918 nedsatte Statsministeriet en kommission med følgende kommissorium:”Overvejelse af spørgsmålet om ordningen af uddannelse af husholdningslærere og husholdningsledere, samt spørgsmålet om beskikkelse af et fagligt kvindeligt tilsyn med skolekøkkenerne landet over”. Uddannelse havde hidtil været af privat og ikke anerkendt af Undervisningsministeriet,- men dog alligevel statsstøttet gennem særlige regler. Nu var det så tanken, at uddannelsen skulle “ordnes”, det vil sige bringes ind i fælles rammer for de nu tre eksisterende seminarier, de to københavnske, Suhr’s og Birgitte Berg Nielsen, samt det “landlige” Ankerhus.

Magdalene havde allerede i 1916 udformet et forslag til “udvidelse af lærerindeuddannelsen på Husholdningsseminariet Ankerhus, særlig af hensyn til de kommunale Efterskoler”. Hun foreslog heri at Staten skulle overtage Ankerhus og udbygge det til formålet med de nødvendige undervisningslokaler, laboratorier, køkkener og faciliteter til kostskolebrug. Hun forsynede sit forslag med et “Subsidært forslag”, der indebar en fortsat privat drift,- men med et lån på 60.000 og tilskud til lærerløn m.v.

Hun var således velforberedt til kommissionsarbejdet, der kom til at forløbe i perioden 1918-1920, hvor der i december blev afleveret en Betænkning til undervisningsminister Jacob Appel.

Regeringen tog først stilling til Betænkningen i april 1921, og afstod da fra oprettelse af en statsskole,- en Husholdningshøjskole,- som var foreslået i

betænkningen, og bestemte i stedet, at de “private lærerindeskoler” skulle fortsætte, mod at de fik fornøden støtte til at etablere en 2-årig uddannelse, og de fik en forespørgsel om hvilke midler de anså for nødvendige for at fortsætte på disse betingelser.

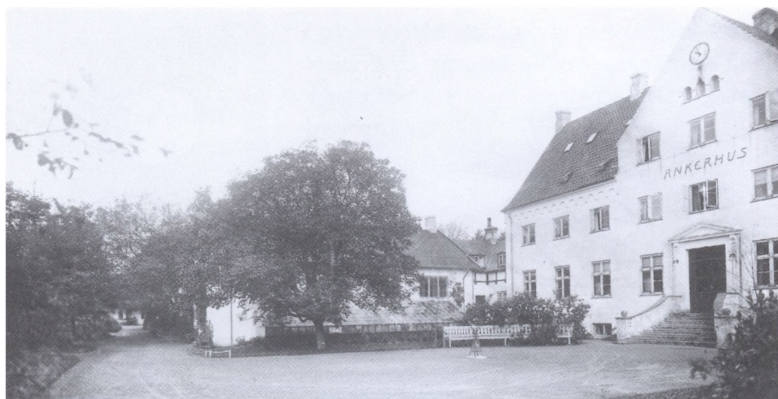
Magdalene svarede straks, at det var nødvendigt for Ankerhus med et statslån til udbygning af skolen, for at kunne opfylde de nye krav. Dette medførte en meget vanskelig situation, idet de to københavnske seminarier hurtigt fik deres forhold bragt i orden, medens sagen om Ankerhus blev stillet i bero. Det blev ovenikøbet meddelt fra ministeriet, at Ankerhus ikke måtte optage elever til den nye uddannelse, men kun fortsætte uddannelsen af skolekøkkenlærerinder! Magdalene blev vred,- meget vred, og vreden forstærkedes kraftigt, da “bestyrelsesmedlemmer i nogle foreninger, følte sig foranlediget til at advare mod at staten lånte penge til en skole på landet, da man ikke der ville være i stand til skaffe fornødne lærerkræfter”. Hun henvendte sig personligt til undervisningsminister Jacob Appel, og meddelte, at hun ville fortsætte sin lærerindeuddannelse på Ankerhus, hvadenten hun fik tilskud eller ej.

Der fulgte nu nogle måneder, hvor Ankerhus ikke vidste om man var købt eller solgt,- “men endelig”, den 26. maj 1921, kunne man læse i avisen, at der til lægsbevillingsloven for 1921-22, var bevilget et lån på 50.000 kr. til Husholdningsseminariet Ankerhus!

Den store fest!

Nu kunne uddannelsen efter de nye, fælles regler sættes i gang, og byggeri kunne påbegyndes.

Der gik selvfølgelig en del tid med planlægning af dette byggeri, men Sct. Hans Aften, den 23. juni 1922, blev grundstenen nedlagt for den nye Hovedbygning for Husholdningsseminariet Ankerhus, og det skete under stor festvitas, med “50 unge piger med røde lampions”, sluttede kreds om byggepladsen, og hvor alle håndværkere, skolens lærere og gode venner var forsamlet. Magdalene og Margaret nedlagde hver sin grundsten, og der blev indmuret et tilloddet blyskrin, med beretning om skolens tyveårige historie, samt Magdalenes forslag til

Hovedbygning 1923.

oprettelse af et husholdningsministerium og forslag om huslig uddannelse som ægteskabsbetingelse!

Det store, hvide hus stod færdigt i foråret 1923, hvor der så kunne holdes alle tiders store fest på Ankerhus: Hovedbygningen kunne indvies, de 13 nyuddannede lærerinder efter den nye uddannelse dimiteres, og Magdalenes 50-års fødselsdag fejres!

Og der blev festet. Magdalene blev hyldet fra morgenstunden, og kl. 2. samledes man i Gymnastiksalen, hvor bl.a. Undervisningsministeriets konsulent i skolesager, professor N.A. Larsen, dimiterede de 13 husholdningslærerinder, der havde bestået eksamen efter de fælles regler for censorer og eksamen. Det medførte at de 13 fik tilnavnet "Statsdamerne", og en af dem var Magdalenes egen datter, Margaret.

Ankerhus under de nye tider!

Fra 1922 knyttes Magdalenes ældste stedsøn, Folmer Dam, til institutionen som lærer. Han havde afsluttet eksamen på Landbohøjskolen og en kort tid været lærer på Den internationale Højskole i Helsingør. Han afløste den nu aldrende Dr. Steen, som lærer i naturfagene. Allerede i 1931 overdrager Magdalene

Husholdningsskolen til sin datter Margaret, og i 1939 opretter hun ved en kongelig konfirmeret fundats: "Den selvejende institution, Husholdningsseminariet Ankerhus". Hun afgiver herved sit livsværk til det danske samfund, men i fundatsen sikrer hun sig fortsat stor indflydelse over driften. Hun bliver livsvarig formand, og hun sikrer den øvrige familie sæde i bestyrelsen på livstid, således hendes datter Margaret, hendes søster Agnes, og en repræsentant for familien Dam. Hun bestemmer herudover, at Folmer Dam skal afløse hende som formand når hun dør.

Folmer Dam 1922.

Den daglige ledelse overgik nu til et "triumvirat", bestående af Folmer Dam, Johanne Wille Jørgensen og Marence Tarp. Denne ledelsesform bestod til efter 2. verdenskrigs afslutning, hvor Folmer Dam fortsatte som leder af seminariet, - først som forstander, senere som rektor.

I perioden efter 1923 foregik der en del udvidelser af institutionen, rent bygningsmæssig. I 1929 opførtes i hast en laboratoriebygning ved udkørslen til Slagelsevej, med det formål at sikre civilingeniør Johanne Wille Jørgensen en arbejdsplads for sit landskendte undersøgelsesarbejde. Hun var fra 1928 blevet fast tilknyttet seminariet som lærer i kemi. I 1934 opførtes "Landsbyens Skolekøkken", i daglig tale Modelkøkkenet, og samme år udbyggedes Regensen med en elevfløj. I 1935 erhverves Dr. Steens villa, "Skovhytten" på Slagelsevej, og i 1936 opføres en sidebygning, der nu får navnet Skovhytten, medens navnet "Dr. Steens skolehjem", bliver betegnelsen for Dr. Steens tidligere hjem.

Under krigens skygger

I 1938 blev der nedsat en statsministeriel kommission, der havde til formål at "ordne" den samlede huslige uddannelse her i landet. Der var hidtil ikke lovgivet for driften af husholdningsskoler og seminarier, og heller ikke for den øvrige huslige undervisningsaktivitet. Kommissionen arbejdede helt frem til 1942, hvor arbejdet udmøntedes i "Lov nr. 310 af 4. juli 1942, om husholdningsskoler og hus-

Magalene's begravelse juli 1957. Pedersborg kirke.

holdningsseminarier, om lovpligtig husgerningsundervisning, om oprettelse af et husholdningsudvalg og om oprettelse af to nye embeder på området: En kvindelig skolekøkkeninspektør og en kvindelig husholdningsinspektør”.

Denne lov satte en krone på Magdalenes livsværk og indsats på det huslige område, men det skete under indtryk af krigens tunge skygge,- og kort før hendes 70-års fødselsdag den 23. april 1943.

Der opstod på grund af krigen mange vanskeligheder med skoledriften, knaphed på varer og brændsel, trafikale problemer og almindelig usikkerhed under krig og besættelse. Situationen blev alvorligt forværret for Ankerhus, da Folmer Dam en forårsdag i 1944, måtte flygte over hals og hoved til Sverige, med Gestapo i hælene. Han var leder af modstandsbevægelsen i Sorø, og blev som sådan angivet af en stikker. Magdalene måtte nu igen overtage den daglige ledelse af seminariet i en alder af 71 år.

Da man den 3. maj 1945 fejrede 50-års dagen for oprettelsen af Danmarks første husholdningsskole, sad Magdalene blandt de mange blomster og hørte frihedsbudskabet gennem radioen. Nu kunne hun snart blive afløst!

Ankerhus under Folmer Dams ledelse, 1945-1966

Hjemkommet fra sit ufrivillige ophold i Sverige, overtog Folmer Dam igen ledelsen af seminariet fra 1. juni 1945. Han fik endvidere plads i det nyoprettede Husholdningsudvalg i Undervisningsministeriet, blev medlem af Statens Husholdningsråd og leder af forsøgsudvalget her, og kom i det hele taget til at indtage en ledende stilling indenfor hele husholdningssagen i de efterfølgende år.

Magdalene fortsatte som formand for seminariets bestyrelse, og selv om hun nu levede en ret tilbagetrukket tilværelse, skete der ingen afgørende beslutninger, uden hendes godkendelse. Det gjaldt fx ansættelser af lærerkrafter.

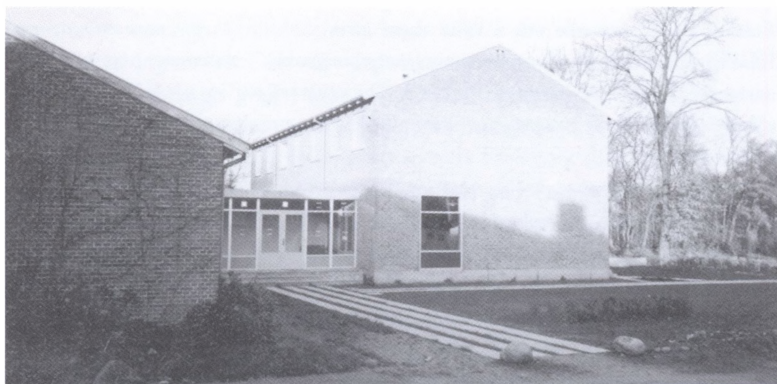
Magdalene Lauridsens død, den 5. juli 1957, medførte at Folmer Dam, ifølge fundatsen, efterfulgte hende som formand for bestyrelsen, og denne dobbeltpost besad han indtil 1966.

Folmer Dam havde straks mange planer og ideer om uddannelsens forbedring og forlængelse, ligesom han tidligt fremkom med planer om bygningsmæssige udvidelser.

Uddannelsen var stadigvæk 2-årig, og seminariet savnede tidssvarende lokaler både hvad køkkener, laboratorier og klasselokaler angik.

Imidlertid var de første ca. 10 år efter krigen og besættelsen, præget af lavkonjunktur, opbygning af alt det som under krigen var blevet forsømt og ødelagt. Det blev dog muligt at foretage forskellige ændringer bl.a. overgang til vekselstrøm og deraf følgende "mekanisering" af køkkener m.v., samt etablering af centralvarmesystem for hele institutionen, og i 1963 fik seminariet bevilling til at modernisere 3 vigtige afdelinger, Seminariekøkkenet, Laboratoriet og Modelkøkkenet.

Først i 1957 kunne Folmer Dam indvie den første nybygning i hans tid, opført på området bag ved Regensen, i det tidligere haveanlæg. Det var en bygning i røde sten med et klasseværelse,- et lille auditorium,- og et moderne teknik-lokale, der fik navnet Demonstrationslokalet, fordi her placeredes alle de tekniske hjælpemidler, der nu blev mere og mere almindelige i husholdningerne.

Demonstrationslokalet og Nybygningen

I 1961 kunne den næste bygning indvies. Det bestod af et to-etages hus med kælder. Det rummede et større auditorium, en demonstrationslejlighed, og i kælderen et lokale til brug for rengøringsundervisning. På førstesalen blev der indrettet 12 værelser til elever,- relativt små værelser, men dog med egen vaskekumme, men fælles bad og toilet, og et lille thekøkken. Denne bygning fik navnet Nybygningen,- uden hensyn til at der senere kom mange nye bygninger til!

Seminariet var fortsat en kostskole, hvor der var bopligt for eleverne. De der ikke kunne bo på selve skolen, blev der skaffet værelser til ude i byen.

Revision af uddannelsen tog også sin tid. Der var straks efter krigen ønsker og krav om en forlængelse af uddannelsen og skærpede adgangskrav. Efter flere års forhandlinger,- bl.a. i Husholdningsudvalget,- kom bekendtgørelsen i 1960, om den 3-årige uddannelse, med ikrafttræden i 1962. Det blev altså ikke nogen lovændring, men en bekendtgørelse, der byggede på loven af 4. juli 1942. Adgangskravene var en realeksamen eller en særlig adgangsprøve i fagene dansk, regning, matematik og engelsk. Den udvidede uddannelsestid blev anvendt til større fordybelse i naturfagene, samt en udvidet undervisning i pædagogisk praktik og tilknyttede fag.

Folmer Dam blev allerede i 1963 ramt af en alvorlig lungecancer, der tvang ham til operation og rekonvalescens i et halvt års tid. I hans sted blev seminarieadjunkt Gustav Nedergaard konstitueret som rektor, og efter Folmer Dams tilbagevenden, blev Nedergaard knyttet til ledelsen med titel af medforstander.

Institutionen, seminariet og husholdningsskolen

Ifølge Magdalenes berømte fundats fra 1939, bestod den selvejende institution kun af seminariet, medens husholdningsskolen,- i daglig tale kaldet Gl. Ankerhus,- var privat ejet og drevet med Margaret Lauridsen som forstander og ejer. Den 1. april 1963 overtog institutionen husholdningsskolen ved et "lejemål", der bestod i at seminariet forestod driften rent økonomisk, medens Margaret Lauridsen fortsatte som den godkendte forstander. Denne ordning fortsatte til 1. april 1966, hvor institutionen overtog husholdningsskolen, og navnet ændredes til Den selvejende institution Ankerhus. Denne konstellation blev opretholdt indtil 1990, hvor der blev etableret to selvstændige institutioner, med hver sin bestyrelse. Folmer Dam var den samlede institutions bestyrelsesformand indtil 1973, hvor han afløstes af Henny Bjerre Christensen.

Margaret Lauridsen besluttede at fratræde som forstander for Ankerhus husholdningsskole den 1. april 1967, hvor hun afløstes af Sofie Larsen.

Folmer Dams sidste periode

Som nævnt blev Folmer Dam allerede i 1963 ramt af alvorlig sygdom, som han dog kom igennem og kunne genoptage sine aktiviteter igen. I september 1965 fyldte han 70 år, og den 1.april 1966, blev han afløst på forstanderstillingen,- der nu officielt hed rektorstillingen,- af Gustav Nedergaard, der i 10 år havde virket som lærer på seminariet.

Folmer Dam fortsatte, som allerede nævnt, som formand for institutionens bestyrelse og endvidere i nogle få år som timelærer.

Det lykkedes for ham i sine seneste år at få lov til at opleve at en af hans livs store mål blev realiseret,- en fællesnordisk, akademisk videreuddannelse af husholdningslærere og skolekøkkenlære-

Gustav Nedergaard.

re. Efter et stort og omfattende forarbejde i årene fra 50'ernes begyndelse til 1963, hvor de nordiske undervisningsministre vedtog oprettelse af en **NORDISK HUSHOLDNINGSHØJSKOLE**. Skolen blev i sin konstruktion immateriel, og det var tanken at der skulle være afdelinger i de respektive lande, medens uddannelsen skulle ledes af en styrelse bestående af 2 medlemmer fra hver af de 5 nordiske land. Folmer Dam var selvskreven som medlem fra Danmark, sammen med professor Fritz Schönheyder fra Århus Universitet, der var forstander for Specialkursus i Husholdning. Folmer Dam fik ikke nogen lang periode som styrelsesmedlem, idet han allerede i 1967 forlod styrelsen, efter en enestående pionerindsats gennem ca. 15 år.

I sine sidste år tog Folmer Dam meget aktivt i husholdningsskolernes organisation. Han gav udtryk for at skolernes bestyrelser havde for ringe indflydelse på drift og udvikling, og dannede derfor en forening, Husholdningsskolernes Bestyrelsesforening, der fik betydelig indflydelse både som interesseskabende organisation og som skolernes talerør overfor myndighederne. Det var dog tydeligt, at han i denne periode var præget af dels alder og sygdom, dels en vis bitterhed over ikke mere at være i spidsen for udviklingen.

Mindesten for Magdalene Lauridsen.

Folmer Dam blev for sin indsats med belønnet med først Ridderkorset og senere Ridderkorset af 1. grad.

Den 20. september 1973 døde Folmer Dam, efter i mere end 50 år at have virket som pioner, inspirator og rådgiver på hele husholdningssagens område. Hans sidste indsats blev gennemførelse af hundredårsdagen for Magdalene Lauridsen den 23. april 1973, hvor han havde redigeret et smukt jubilæumsskrift og indviet en mindesten.

Ankerhus i perioden 1966-90

Denne periode blev i høj grad præget af store ændringer i institutionens drift, styring og dagligliv. Ændringerne var i høj grad forårsaget af de forandringer i samfundet, der fandt sted i disse år, ikke mindst på uddannelses- og undervisningsområdet.

Den stramme styring af seminariet som kostskole, med klart formulerede ordensregler, stod ikke distancen under denne periode, og et afgørende brud med kostskolen skete i forbindelse med at seminariets drift i 1970 blev inddraget i ordningen under seminariestøtteloven, hvor bevillingerne blev givet direkte på finansloven, og hvor elevernes (de studerendes) egenbetaling i form af undervisningsafgift bortfaldt.

Men også andre grænser blev nedbrudt. Forbudet mod nydelse af alkoholiske drikke på seminariet blev hævet, tiltaleformen blev ændret fra De til Du,- Hr. Nedergaard til Gustav o.s.v. Der blev oprettet elevråd (De studerendes Råd), som efterhånden fik indflydelse på en række områder, bestemt gennem ministerielle bekendtgørelser. Alt dette medførte, at en række af de velkendte traditioner ophørte, som eksempel kan nævnes, at de studerende ikke mere følte sig forpligtet til at deltage i elevforeningens årsmøder, som medhjælpere.

Undervisningsåret blev omlagt, således at der blev påbegyndt et nyt år i august, i lighed med alle andre uddannelser på området, og i 1969 blev den første mandlige studerende optaget.

Der var også i disse år store planer om byggeri i fællesskab med husholdningsskolen, bl.a. en fælles stor, spisesal. Det blev dog ikke til noget.

Selvom uddannelse blev revideret og forlænget til 3 år gennem ny bekendtgørelse fra 1962, stod det allerede i slutningen af 60'erne klart, at udviklingen krævede en snarlig revision. Adgangsbetingelserne måtte ændres i lighed med uddannelsen til folkeskolelærer, den huslige foruddannelse kunne ikke mere praktiseres, nye undervisningsmetoder måtte indføres, og mødepligt måtte tages op til revision. Efter et stort forarbejde gennem et ministerielt nedsat Studieplansudvalg, blev en meget detaljeret bekendtgørelse udformet og vedtaget i Undervisningsministeriet i 1972, med ikrafttræden fra august 1974.

Uddannelse blev forlænget med et halvt år, og adgangsbetingelsen blev studentereksamen, HF-eksamen eller minimum 4 HF-fag. herudover fik seminarierne bevilling til at afholde et forkursus i kemi for ansøgere, der ikke havde kemiforkundskaber.

De ændrede adgangsbetingelser medførte en katastrofal nedgang i ansøgetallet til Ankerhus Seminarium. Der blev krisestemning, som medførte møder i Undervisningsministeriet om seminariets beståen, - men heldigvis rettedes tilgangen hurtigt, og krisen afløstes af en stor udvidelse af seminariets bygningsmasse i perioden 1976 til 1982, samt en række læreransættelser og ændrede undervisnings- og ledelsesformer.

Byggeriet bestod i opførelse af en Undervisningsafdeling, knyttet til bygningerne fra Folmer Dams tid i 60'erne, således at der nu blev et firelænget kompleks, med atriumgård. Heri var der faglokaler til teknik og husligt arbejde, et moderne laboratorium, et levnedsmiddelteknologilokale, et moderne køkken til madlavningsslære og ialt 5 klasselokaler.

Den gamle Regens, der nu var udslidt, og hvis elevværelser var helt utidssvarende, blev ombygget til moderne bibliotek, Regensbiblioteket, og der blev bevilget faguddannet bibliotekar og biblioteksmedhjælper. Den store Hovedbygning fra 1923, blev gennemrenoveret og omdannet til administrationsbygning, og Salen fra 1916, fik et helt nyt indgangsparti, - en flot hall.

I 1983 blev Kollegiet Abildgården indviet, og hermed indledtes en ny fase i de studerendes dagligliv og bomuligheder. Kostskolen var nu helt nedlagt, Skovhytten og Skrænten solgt.

Hele dette store byggeri var godt i gang, da institutionen i september 1977 kunne markere 75-årsdagen for oprettelsen i 1902. Ved denne lejlighed måtte ikke blot Folmer Dam savnes, men også Margaret Lauridsen, der døde i påsken 1977.

Husholdningsskolen i denne periode

I perioden skete der også store forandringer i Husholdningsskolens drift. Efter en næsten katastrofal nedgang i elevtallet i perioden op til 1972, kom der en vældig opgangsperiode, idet skolen nu optog faglige uddannelser,- køkkenlederuddannelse og EFG-uddannelse, sammen med almene kurser, samtidig med at en ny forstander,- Nanna Hørlyck Hansen,- tiltrådte. Det blev indledningen til en vældig udvikling på denne afdeling, både hvad læreransættelser, elevtal og bygningsudvidelser angik. Bygningsudvidelsen begyndte med opførelse af en undervisningsbarak, med klasseværelse og et moderne undervisningskøkken, men fulgtes hurtigt af en gennemgribende ombygning og tilbygning af de bestående bygninger, således at der nu indrettedes en stor spisesal/samlingssal, et stort institutionskøkken, lokaler til rengøringsundervisning og endnu et klasseværelse.

Det hele afsluttedes med en overbygning på den første undervisningsbarak og bygning af en stor aktivitetssal med tilhørende hall og garderobe. Der blev endvidere i disse år opført pavilloner med moderne elevværelser i haven mellem husholdningsskolen og seminariet. Nu stod der en moderne skole med plads til ca. 150 elever.

Denne beskrivelse passer på husholdningsskolen indtil august 1990, hvor Nanna Hørlyck forlod sin stilling for at overtage sin fødegård i Sønderjylland.

En ny uddannelseslov - nye tider

Allerede 1985 besluttede rektorerne på Suhr's og Ankerhus Seminarium, at anmode Undervisningsministeriet om en revision af uddannelsen til hushold-

ningslærer. Bekendtgørelsen fra 1974 havde alt for stramme rammer, og der var igen sket en rivende udvikling i samfundet,- også med hensyn til arbejdsområder for de uddannede. På baggrund af henvendelsen blev der holdt en række drøftelser mellem direktoratet og seminarierne, der endte med at det blev besluttet, at revisionen skulle ske i form af en ny lov. Forarbejdet hertil tog dog lang tid, men den 5. maj 1989 var den nye lov vedtaget, og blev underskrevet af den unge rigsforstander, prins Joachim.

Det var en rammelov, med helt nye og udvidere beføjelser til seminariernes ledelse (bestyrelser og rektor) mht. uddannelsens indhold. Efter mange diskussioner blev også navnet ændret til: Uddannelse til Ernærings- og husholdningsøkonom. Men uddannelsens længde på 3 1/2 år blev bevaret.

Nu skulle rammeloven så "klædes på" mht. til undervisningsplaner, som seminarierne selv skulle udarbejde og have godkendt i bestyrelsen.

I januar 1990 meddelte Gustav Nedergaard bestyrelsen, at han ønskede at fratræde til august samme år. Han havde da virket på seminariet i næsten 35 år, heraf 25 år som rektor. Han fandt derfor, at det ikke var rimeligt at fortsætte under en ny uddannelse,- der så ville blive den 4. i hans tid.

Seminariet ansatte i hans sted cand. scient Ulla Koch som rektor. Hun kom fra en stilling som souschef på Slagelse Seminariet (Børnehaveseinariet).

Ankerhus Seminarium 1990 – 2002

*Ulla Koch,
rektor Ankerhus Seminarium*

Indledning

Ankerhus Seminarium er i dag en selvejende institution under Lov nr. 311 af 24. april 1996 om Selveje, med vide beføjelser vedrørende forvaltning af de tildelede statsmidler, ansvar overfor ansatte og bygninger, mulighed for at indgå lejeforpligtigelser og låneoptag uden myndigheders godkendelse. Med selvejelovens implementering på institutionerne fulgte også virksomhedsregnskaber, regnskabsaflæggelse med tilknytning af statsautoriserede revisorer samt overtagelsen af en række administrative opgaver, som tidligere blev varetaget af undervisningsministeriet.

Ankerhus Seminarium har i dag 390 studerende, heraf 115 studerende på den nye uddannelse til professionsbachelor i ernæring og sundhed og 45 studerende på åben uddannelse, primært på den Pædagogiske Diplomuuddannelse (PD). Seminariet har 33 ansatte.

Ankerhus Seminarium råder over en bygningsmasse på 7621 m² og et areal på 52996 m² strækkende sig fra Pedersborg Sø til Abildvej.

Med seminariets medvirken er der i dag etableret tre kollegier: Abildgården, Bavnegården (1993) og Sorø Kollegiet (1992)

Fra 1. april 2001 er Ankerhus Seminarium partnerinstitution i CVU Sjælland.

Seminariet uddanner fra 1. september 2002 professionsbachelor i ernæring og sundhed, en 3½ årig uddannelse på MVU-niveau. Denne uddannelse erstatter tre uddannelser: ernærings- og husholdningsøkonom, klinisk diætist og økonoma. Herudover uddanner seminariet voksenundervisere og voksenvejledere samt varetager forskellige uddannelser under den pædagogiske diplomuddannelse (PD), bl.a. i kost, ernæring og sundhed.

Fra ernærings- og husholdningsøkonom til professionsbachelor i ernæring og sundhed - en uddannelse i forandring, - fagligt og pædagogisk

Uddannelsen til ernærings- og husholdningsøkonom blev etableret på baggrund af både en ny lov og en ny bekendtgørelse, der indebar en ny struktur

for uddannelsen, idet den blev bygget op over en 1. del med basisfag og en 2. del med mulighed for specialiseringer indenfor undervisning og vejledning i relation til uddannelsens fag, inden for human ernæring, service og miljø samt produktudvikling. Uddannelsen blev afsluttet med et speciale af et halvt års varighed. De første tre semestre bestod af en række fag med en vægtning på 60% på de natur- og sundhedsvidenskabelige fag, 20% til de samfundsvidenskabelige fag og 20% til pædagogik, psykologi og kommunikation.

På 1. delen indgik 4 ugers pædagogisk praktik.

2. delen blev opbygget over vigtige begreber som tværfaglighed og tematisering, således at en specialiseringsretnings mål og indhold blev skrevet over 5 – 6 temaers mål og indhold med varierede undervisningsformer og produktkrav. En vigtig rød tråd var sammenhængen mellem undervisningsformen og indholdet på 5 og 6 semester, den erhvervsrettede praktik mellem de to semestre og eksamen efter 6. semester.

De studerende udarbejdede i slutningen af 6. semester en tværfaglig synopsis på baggrund af et selvvalgt emne indeholdende elementer fra alle tre hovedfagområder. Efterfølgende forsvarede de studerende det skriftlige arbejde ved tre mundtlige eksaminationer indenfor hvert af hovedfagområderne.

For at kunne oprette så mange specialiseringsretninger som muligt blev der indført samlæsning mellem 5. og 6. semester. Det betød at nye 2. dels studerende skulle kunne påbegynde studiet såvel forår som efterår. Det var en pædagogisk udfordring.

Sideløbende med implementeringen af den nye uddannelse blev den tidligere uddannelse til husholdningslærer afviklet. De sidste husholdningslærere blev dimitteret juni 1993. De første ernærings- og husholdningsøkonomer blev efterfølgende dimitteret januar 1994. Der blev ikke som det er tilfældet i dag tilbudt overgangsordninger for studerende på den gamle uddannelse.

Fra uddannelsens start i 1990 og op igennem 90'erne har den tværfaglige undervisning udviklet sig. Gruppearbejdet er blevet afløst af den projektorganiserede undervisning. Begreber som generalister og specialister er blevet diskuteret ligesom fag, faglighed og tværfaglighed.

Allerede ved uddannelsens påbegyndelse i 1990 blev den næste revision drøftet. Igennem 90'erne har der været tre revisionsarbejder, den sidste førte til professionsuddannelsen i ernæring og sundhed.

Disse revisionsarbejder er et tegn på, at samfundet har overgået store uforudsigelige forandringer de sidste 10 år.

Uddannelsesplanlægning er en udfordring for både politikere, lærere og studerende. Det kan udtrykkes således: "Det eneste konstante er forandring".

Tidligere var der fokus på kvalifikationer og færdigheder, nu er kompetencebegrebet blevet tidens mantra og ikke mindst informationskompetencen. Det drejer sig om at kunne søge, udvælge og vurdere informationer i relevante kilder og ikke mindst at kunne vurdere disse informationer kritisk.

Videnstilvæksten er eksplosiv. Når den foreligger i bogform er den måske allerede afløst af nyere teorier og dermed forældet. Denne eksplosive udvikling har medført en vidensophobning som aldrig før er kendt og dermed også nødvendigheden af at indføre begrebet kernefaglighed. Det er vigtigt at gøre sig klart, hvilke elementer, der kan udvælges som eksemplariske for fagligheden, fagets metode og genstandsområde og dermed sikre både professionen og den enkelte studerende.

Undervisningsbegrebet er i løbet af de sidste ti år på Ankerhus Seminarium blevet afløst af begrebet læring. Læring opfattes, som den proces, det er aktivt at konstruere og forandre egen viden i forhold til egen erfaring. Dette læringsbegreb forudsætter den studerendes aktive bearbejdning og informationssøgning. Derfor er den traditionelle ”katederundervisning” i høj grad afløst af problemorienteret projektarbejde.

Lærerrollen bliver i den sammenhæng således i langt højere grad en vejleder/konsulentrolle end formidlerrolle.

Dette paradigmeskift skal de studerende omstille sig til i mødet med deres nye uddannelse. De studerende skal tage selvstændigt ansvar for egen studiekompetence. Dette møde er samtidigt lærerens første udfordring i relation til de studerende, med den fare, der ligger i at genoptage den tidligere lærerrolle som den fagligt kompetente og fagligt formidlende.

Den nye uddannelse til professionsbachelor i ernæring og sundhed tager i sin struktur og indhold udgangspunkt i dette paradigmeskift samtidig med at der sættes fokus på faglighed og professionsretninger. Oplægget til den nye uddannelse indeholdt dels et ønske om at nedlægge de tre uddannelser til ernærings- og husholdningsøkonom, klinisk diætist og økonoma og dels et ønske om at opkvalificere de studerende til at varetage formidlings-, behandlings- og ledelsesopgaver i relation til ernæring og sundhed i et samfund, hvor løsning af disse opgaver bliver mere og mere magtpåliggende.

Denne nye uddannelse har i foråret 2002 fået sin bekendtgørelse, studieordningen er skrevet og indsendt til Undervisningsministeriet. Studiehåndbogen,

der vil indeholde den enkelte årgangs studieplaner er ligeledes udarbejdet. Som et nyt tiltag er hele udviklingen af den nye uddannelse blevet fulgt og vil fortsat blive fulgt af et udviklingsprojekt under CVU Sjælland med forskningstilknytning til RUC.

Implementeringen af den nye uddannelse vil blive fulgt med interesse og spænding.

Ankerhus Seminarium- kerneområder og faglige knudepunkter

De kernefaglige områder er op igennem 90'erne blevet udvidet dels p.g.a ændringerne i grunduddannelsen til ernærings- og husholdningsøkonom og dels gennem igangsætningen af nye uddannelser til voksenunderviser og voksenvejleder. De husholdningsfaglige områder er blevet udvidet med sundhedspædagogik, voksenpædagogik, organisation og ledelse ligesom de ernæringsfaglige områder har fået en større tyngde. Det bliver spændende at følge udviklingen de næste 10 år!

Administration- fra direktoratsstyring til selvforvaltning/ - fra administration til ledelse.

Betragter man udviklingen indenfor administration af uddannelsesinstitutioner så kan det at være rektor i 12 år opfattes som en hel menneskealder. I 1990, da jeg overtog ledelsen af Ankerhus Seminarium efter Gustav Nedergaard var der få ansatte i administrationen – og flere på deltid. Opgaverne kunne løses ofte fra dag til dag – det var sjældent at der var overarbejde. Undervisningsministeriet udarbejdede regelsæt for ALT ligesom alle forhold skulle godkendes af ministeriet. Ministeriet godkendte stillinger, foretog lønindplaceringer og udmeldte detaljerede bevillinger. Bevillinger, der ikke blev brugt kunne ikke overføres til næste finansår, så indkøb accelererede i december, det var som ”benzinafbrændingen i militæret”. Regnskabsaflæggelse fyldte nogle få A4 ark. Rektor skrev breve i hånden, der blev renskrevet af kontoret. Der blev læst korrektur og brugt slettebånd i metervis.

Ankerhus Seminarium havde i begyndelsen af 90'erne nogle få computere og internettet var ikke eksisterende. Da en studerende i midten af 90'erne foreslog at vi installerede en maskine med internetnetadgang for de studerende var min reaktion en lettere hovedrysten – det kunne der ikke være tale om!

Vi var ikke så hurtige og opnåede da heller ikke web- adressen ”ankerhus” (den har et firma i Århus), men www.ankerhussem.dk.

I dag har vi inter- og intranet, hjemmeside, mailsystem og elektronisk kalender samt ansat en leder for IT på seminariet.

Rektor skriver i dag brevene selv og modtager mindst 50 mails pr. dag. Med indførelsen af selvejeloven, selvforvaltningen og økonomistyringen er administrationen udlagt fra Undervisningsministeriet til uddannelsesinstitutionen. Institutionen indberetter og indberetter, udformer virksomhedsregnskab og bliver målt på studenterproduktion og effektivitet. Bevillinger udmeldes efter STÅ- tal. Særbevillinger eksisterer ikke, men evt. overskud kan overføres fra det ene finansår til det andet.

Der skal beskrives mål, strategi og handlingsplaner for institutionen. Medarbejdersamtaler skal gennemføres. Der skal arbejdes med organisationsudvikling og strategiplanlægning. På en lille institution som Ankerhus Seminarium er rektor foruden at være pædagogisk leder fortsat administrativ leder, men udviklingen går imod at rektor overlader det administrative til en leder og selv tager sig af ledelse.

For ti år siden i 1992, da seminariet fyldte 90 år, udtalte daværende Undervisningsminister Bertel Haarder at det var godt med små institutioner – et tospors seminarium var ideelt!

I de mange redegørelser og debatindlæg, der i de sidste år er kommet fra Undervisningsministeriet er tonen i dag anderledes. En institution med 700 studerende er lille og en institution med 300 studerende, det er bare for småt. Som det er beskrevet andetsteds her i festskriftet er det bl.a. baggrunden for etableringen af de 23 CVU’ere i Danmark. CVU Sjælland, som Ankerhus Seminarium er partnerinstitution i, er et lille CVU med kun 2500 studerende!

Husholdningsskolens lukning

Som beskrevet af Gustav Nedergaard blev der i 1990 etableret to bestyrelser på Ankerhus , en for seminariet og en for husholdningsskolen. Formand for seminariets bestyrelse blev fortsat og som det er i dag Henny Bjerre Christensen. Formand for husholdningsskolens bestyrelse blev Bent Hyldegaard- Pedersen.

I april 1993 overtog Winnie From Thesbøl forstanderjobbet efter Peter Schmidt, som fratradte efter fælles overenskomst.

Husholdningsskolerne var i disse år i gang med en omstrukturering. Elever på køkkenassistentuddannelsen valgte de tekniske skoler som uddannelsessted, elevtallet faldt dratisk. Køkkenlederveduddannelsen havde også tilbagegang. Ankerhus Husholdningsskole havde underskud og gik i betalingsstandsning. Lukningen foregik over nogle få dage i oktober 1994. De fleste elever blev genplaceret på andre skoler, køkkenledereleverne fik lov til at fortsætte på Ankerhus efter en særlig aftale mellem Undervisningsministeriet og seminariet. Det viste sig desværre, at de lån som var optaget til husholdningsskolens byggeri var optaget med pant i den samlede institution. Reelt var der tale om et fælles ejerskab af samtlige bygninger.

For Ankerhus Seminarium betød det, at seminariets byggesag (multisal og undervisningslokaler ved biblioteket) blev lukket. Seminariet iværksatte straks forhandlinger med Undervisningsministeriet om overtagelse af husholdningsskolens bygninger. Ved optagelse af statslån blev det muligt for seminariet at overtage husholdningsskolen og knapt et år efter, den 15 september 1995 blev skødet underskrevet. Ankerhus blev for tredje gang i historien samlet.

Ankerhus Seminarium – i stadig ombygning.

Ankerhus Seminarium har altid byggeplaner. Det havde vi også i 90'erne. Her tænkes ikke på de små renoveringer som udskiftning af gulve, flytning af klasselokaler, nedlæggelse af køkkener men på ”de store planer”. Ankerhus Seminarium manglede klasselokaler, et større samlingssted, en ny kantine og lærerfaciliteter.

Den 31. oktober 1997 blev den nye Multisal , Kantine og Café indviet i de tidligere bygninger tilhørende husholdningsskolen. Multisalen indeholdt den nyeste AV-teknik og kunne rumme 160 personer. Kantine kan dagligt betjene 175 siddende kunder. Med de fleksible foldedøre kan Multisalen udvides til at rumme i alt 330 personer. Et helt nyt kantinekøkken var bygget. Seminariet var nu klar til at matche fremtidens krav til uddannelsesinstitutioner.

Ved denne indvielse blev også Hovedbygningens renovering markeret. Stueetagen var ombygget til et kontorlandskab samt kontorer til ledelsen. Første sal, hvor tidligere husholdningsskolen havde haft elevværelser, blev ombygget til lærerkontorer og et personalerum. Tanken bag dette var, at give lærerne gode arbejdsbetingelser og muligheder for samarbejde med hinanden. De studerende fik herved også muligheder for at møde læreren til vejledning i rolige omgivelser. Det nye personalerum afløste det tidligere lærerværelse.

Ved indvielsen blev 1998 lovet til ”ombygningsfri – år”. Men allerede i 1999 gik vi i gang med ombygningen af anden sal til kontorer og grupperum. Anden sal huser i dag efter- og videreuddannelsessekretariatet for CVU Sjælland.

Den ændring der til stadighed sker i undervisningsformerne afspejler sig også i ønsket om mere fleksible undervisningslokaler og i studieværksteder med computeradgang for de studerende, gerne hele døgnet. Bestyrelsen besluttede derfor at igangsætte ”projekt fleksible undervisningslokaler”, som udmøntede sig i byggeplaner for ca. 20 mill. Ved dette projekt kunne undervisningsafdelingen ombygges til nye og tidsvarende lokaler. Afmatningen i 2001, herunder fallende studentertal og uvisheden om en ny uddannelse har dog betydet at dette projekt for tiden er hvilende.

Et mindre projekt er dog igangsat juni 2002, nemlig opførelsen af en gæstekantine til ca. 40 personer primært til kursister. Dette lokale vil betyde en lettelse i det daglige og bedre muligheder for vores studerende.

Sideløbende med bygningsrenoveringen gennemførte seminarieret i september 2000 en total renovering af have- og parkanlægget omkring Ankerhus. Hovedbygningen kan nu ses fra Hovedvejen – Ankerhus Seminarium er blevet synlig – samtidig med at der blev anlagt 225 parkeringspladser – vi har stillet ind på fremtiden!

Rådgivende arkitektfirma har i hele perioden været Tegnestuen, Slagelse med arkitekt Arne Mørch som rådgiver. Ankerhus Seminarium vil fortsat have byggeplaner.

Fremtidens institution og uddannelser

Samfundets forandringshastighed er stor – så stor, at det at spå om fremtiden bare om ti år er umuligt. Men et er helt sikkert. Ankerhus Seminarium skal næste år have ny bestyrelsesformand. Henny Bjerre Christensen, som jeg har haft den store glæde at samarbejde med, kan i 2003 fejre 30 års jubilæum som formand for seminariets bestyrelse. Jeg har haft den glæde at kunne fejre Henny Bjerre Christensen på 60 årsdagen, ved 25 års jubilæet og da Henny blev benådet som Ridder af Dannebrogordenen. Henny Bjerre Christensen skal have et velfortjent otium.

Ny bestyrelsesformand, nye organisationssamarbejder, - måske snarlige fusioner mellem uddannelsesinstitutioner – hvad kan vi mere vente?

Nye professionsuddannelser er på trapperne!. De pædagogiske Diplomuuddannelser er kommet for at blive og vil afløse almindelig kursusvirksomhed. De studerende vil få større valgfrihed i tilrettelæggelsen af egen uddannelse. Der vil blive større sammenhæng mellem teori og praksis. Det professionsrettede vil "tone" uddannelserne.

De studerende ønsker også større valgfrihed omkring brug af egen tid, - derfor vil den Virtuelle Uddannelse til Professionsbachelor (VUP) i ernæring og sundhed være "lige om hjørnet" – det kan ikke gå hurtigt nok med at få denne planlagt.

Hvorfor Centre for Videregående Uddannelser?

Mange med interesse for uddannelse har sikkert spurgt sig selv, hvorfor man nu rundt omkring i landet har dannet 23 Centre for Videregående Uddannelser? Hvorfor har vi her på Sjælland etableret CVU Sjælland? Var det ikke langt bedre at have bevaret de små overskuelige enheder som f.eks. Ankerhus Seminarium, som nu gennem 100 år har fungeret udmærket som selvstændig uddannelsesinstitution? Giver det andet end bureaukrati og en masse papir? Er CVU'erne ikke bare et resultat af den fusionsfeber, som raser i det moderne samfund, hvor kun stort skulle være godt og effektivt?

Den slags spørgsmål kan man ikke sådan uden videre skubbe til side som gammeldags tænkning og utidig snak. Og sandt at sige, så findes der ikke et definitivt svar på, hvorfor vi er blevet velsignet med CVU'er. De er ikke et resultat af et gennemgribende og dybdeborende kommissionsarbejde, hvor fordele og ulemper er blevet endevendt. Der findes en række begrundelser for dannelse af CVU'erne i forskellige uddannelsespolitiske redegørelser og i relation til CVU-loven; men ikke nogle entydige afgørende argumenter for, at 23 CVU'er skulle være bedre end ca. 100 mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner. Men det har noget med udvikling at gøre.

Udvikling

Når politikerne godt hjulpet på vej af ministeriets embedsmænd søsatte tanken om Centre for Videregående Uddannelser, så tror jeg dybest set, at det hang sammen med manglende tillid til, at de op mod 100 lærer- og pædagogseminarier, sygeplejeskoler, håndarbejdsseminarier, ernærings- og husholdningsseminarier osv. på sigt kunne leve op til de krav om kvalitet, som stilles i et moderne dynamisk samfund. Man kunne ikke på baggrund af nogle bestemte evalueringer pege på, at de pågældende uddannelsesinstitutioner ikke levede op til en given standard. Men man var dybt skeptisk over for de pågældende uddannelsesinstitutioners klare selvforståelse af, at de på alle måder levede op til de krav om kvalitet, som man med rimelighed kunne stille.

Det var ligesom den med folkeskolen. Vi troede, vi havde verdens bedste folkeskole lige indtil OECD påpegede, at det kneb gevaldigt med læseindlæring-

en i dette land. Siden da er der ingen, der længere tror på den med verdens bedste folkeskole.

I får chancen

Politikerne og embedsmændene stillede to løsningsmodeller op. Den ene gik ud på, at universiteterne overtog området. Universiteterne bygger på forskning, så derfor har man tillid til dem, så længe de kan præstere god forskning. Den anden gik ud på, at man gik sammen med andre mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner i en region og dermed blev tvunget til at se også egen praksis i relation til andre institutioner på samme niveau. Politikerne valgte den sidste model.

Professionsbachelor og forskningstilknytning

Ikke nok med at politikerne gav mulighed for at etablere CVU'er; de ønskede også, at de mellemlange videregående uddannelsesinstitutioner skulle arbejde i relation til universiteterne og deres forskning. Man opfandt begrebet forskningstilknytning. Desuden skærpede man uddannelseskravene og opfandt titlen professionsbachelor. Det vil sige, at CVU'erne kunne uddanne bachelorer på samme måde som universiteterne og give de nye professionsbachelorer adgang til kandidatstudierne på universiteterne.

Dette har man gjort i en forventning om, at de kommende professionsbachelorer, som vi sender ud i de kommende år, har en bedre baggrund for deres arbejde og kommende studiemuligheder end de lærere, sygeplejersker og EH-økonomer, som vi uddannede for år tilbage.

Fire uddannelser og så det løse

CVU Sjælland har på nuværende tidspunkt fire professionsbacheloruddannelser, en til lærer, en til pædagog, en til sygeplejerske og en i ernæring og sundhed. Det sidste er der kun et andet CVU (Jysk Center for Videregående Uddannelse i Århus), der har. Ud over grunduddannelser har CVU Sjælland en række andre uddannelser som diplomuddannelser, voksenundervisere og –voksenvejlederuddannelse med flere.

Det er naturligvis en kvalitet ved CVU Sjælland, at vi har professionsbacheloruddannelsen i ernæring og sundhed. Det vil vi værne om af to grunde. For det første, fordi det gør CVU Sjælland mere attraktivt som uddannelsescenter, når det kan tilbyde en uddannelse, som kun findes to andre steder i landet. For det andet, fordi ernæring og sundhed er en meget vigtig faktor i vort moderne samfund.

Jeg mener allerede nu at kunne konstatere, at det er til stor gensidig inspiration, at de 5 institutioner (Ankerhus Seminarium, Hindholm Socialpædagogiske Seminarium, Holbæk Seminarium, Slagelse Seminariet og Sygeplejeskolen) arbejder nært sammen på at danne et stærkt tilbud om professionsrettede uddannelser på Sjælland. Lige fra første færd har Ankerhus været en drivende kraft i udviklingen af CVU Sjælland. Meget vil forandre sig i fremtiden. Vi vil forhåbentlig få flere nye professionsbacheloruddannelser, som også vil have med ernæring og sundhed at gøre. Ja vore muligheder for at få sådanne nye uddannelser vil øges som følge af, at vi også har et fagligt-pædagogisk miljø med ernæring og sundhed som kerneområde. Jeg tror, at vi har store fremtidsmuligheder, hvis vi kan bevare kvaliteten i uddannelserne.

Kvalitet

Når man i det hele taget anvender begrebet kvalitet, så har man også automatisk udtrykt, at noget er bedre end noget andet. Alt er ikke lige godt. Mad af kvalitet er bedre end mad uden kvalitet.

Vi ved, at mange menneskers sundhed er truet på grund af overvægt. Det er den ene side af sagen. Det er vigtigt for folkesundheden, at mennesker ikke fylder sig med for megen og for usund mad. Det andet er, at som med alt andet her i livet, så har det en værdi i sig selv at have at gøre med noget af kvalitet. Det er uligt mere berigende at læse god litteratur frem for ugebladenes triviallitteratur. Det giver en højere livskvalitet at spise mad af høj kvalitet end jævn søbemad.

Vejen frem mod større sundhed og mad af højere kvalitet er oplysning. Det er som før Ankerhus' hovedopgave nu og i fremtiden.

God oplysning hviler på indsigt. Derfor må man forvente, at den faglige viden om ernæring og sundhed er meget høj på Ankerhus. Her er der ingen lette veje. Det kræver hårdt arbejde at sætte sig ind i de naturfaglige discipliner, som man nødvendigvis må bygge på. Det vil de nuværende og kommende studerende opdage. Det er ikke nok med gode meninger. Der skal erhverves solid viden.

God oplysning hviler også på evnen til at formidle den, så den bliver vedkommende for mennesker, og de handler derefter. Det er ikke nok, at folk ved, at de skal spise mere grønt og mindre fedt. Det ved de som regel godt; men de handler ikke derefter. Det er ikke nok, at folk ved, at gode råvarer er betingelsen for at opnå gode måltider; der skal også erfaring og lyst til; hvis man skal kunne byde på måltider af kvalitet. Det er store pædagogiske opgaver, som Ankerhus også står over for.

Fremtiden for CVU Sjælland og dets uddannelsesinstitutioner er, at de kan bevare og udvikle faglige og pædagogiske studiemiljøer, hvor de studerende kan opdage, at viden og indsigt erhvervet gennem hårdt arbejde er af stor

værdi. Når det gælder Ankerhus, så er det sundhed og ernæring kombineret med evnen til at få de studerende engageret i udviklingen af kvalitet, som er det afgørende. Heri består Ankerhus' fremtid. Man kan ikke bygge på fortidens store resultater; men traditionen og de mennesker, som var bærere af den, kan være en stor inspiration for løsningen af den fremtidige opgave.

Til lykke med de 100 år. Jeg ser med glæde frem til det fremtidige samarbejde i det fælles CVU Sjælland.

Uddannelsens placering i det moderne samfund

Ulla Maria Mortensen - Formand for Ernærings- og husholdningsøkonomforeningen, EHF

Ankerhus Seminarium har uddannet husholdningslærere, husholdningslærere, ernærings- og husholdningsøkonomer gennem tiderne. Det sidste skud på stammen er professionsbachelorere i ernæring og sundhed, som EHF glæder sig til at byde velkommen på arbejdsmarkedet! Adskillige beretninger vidner om, at seminariet har haft formidlingen og husholdningen som omdrejningspunkt for sine aktiviteter. De vil fortsat være en del af den nye uddannelse, selv om både titel og indhold er ændret i bestræbelserne på at udvikle en tidssvarende og attraktiv uddannelse, som arbejdsmarkedet har brug for.

100 års udvikling

Gennem 100 år har uddannelsen på godt og ondt gennemlevet indholdsmæssige og strukturelle ændringer, hvor den samfundsmæssige og kvindepolitiske udvikling har lagt et nødvendigt pres på uddannelsen. Uddannelsens historie er betydningsfuld med mange værdier, normer og holdninger, som har dybe rødder i husholdningssagen. Lad mig bare sige, at uddannelsens udvikling er en del af en større historie, der ikke kun er lokalt forankret, ja den er et stykke danmarkshistorie.

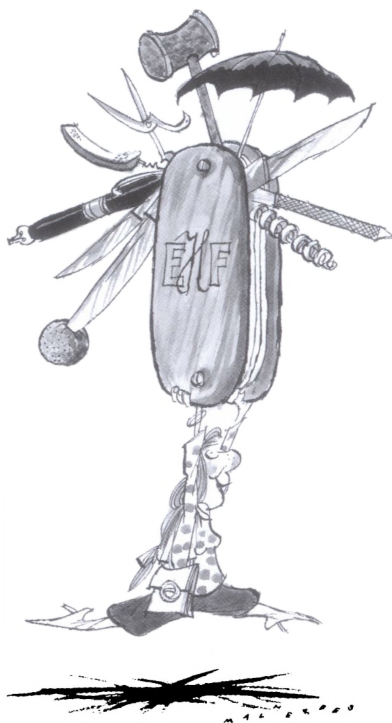
Den handler også om kvinders ret til uddannelse og deres stilling på arbejdsmarkedet. Pionerer som Magdalene Lauridsen kæmpede bravt for at gøre husholdning til et anerkendt og videnskabeligt fag. Netop anerkendelsen og videnskabeliggørelsen af husarbejdet lige fra tøjvask til sundhedsoplysning har sat sine dybe spor i uddannelsen. Med den brede pen vil jeg blot konstatere, at mange forandringer og forbedringer er fulgt i kølvandet på de epokegørende ændringer i det 20. århundrede, som naturligt afspejler sig i uddannelsen.

Professionsorientering

Når jeg sammenholder fortiden med nutidens stigende pres på de små uddannelser med arbejdsmarkedets udvikling, så er det visionært, ambitiøst og relevant, at uddannelserne til ernærings- og husholdningsøkonom, økonoma og klinisk diætist er under afvikling til fordel for en ny uddannelse.

Intentionen har været at samle det bedste fra tre uddannelser og udvikle en professionsorienteret uddannelse med 6 erhvervsrettede specialer med hver sin kompetenceprofil. Kombinationen af en ens basisdel på 1½ år for alle uanset

uddannelsessted, og 2 års fordybelse i et professionsrelevant område gør uddannelsen velegnet til at varetage de funktioner, der står i bekendtgørelsen: ”Formålet med den samlede uddannelse er at kvalificere de studerende til efter endt uddannelse selvstændigt at varetage kommunikations-, undervisnings-, ledelses- og behandlingsopgaver inden for ernæring, fødevarer, forbrug, service og husholdningsfaglige områder til sundheds- og miljøfremme med henblik på national og international beskæftigelse i privat og offentlig virksomhed. Uddannelsen skal tillige kvalificere de studerende til at kunne fortsætte i videre uddannelse.”

Arbejdsmarkedet

Dimittender skal selvfølgelig leve op til arbejdsmarkedets forventninger og krav, ellers kan det blive for svært at få arbejde, og den uddannede bliver med rette skuffet og frustreret. I perioder har det været nemt at få et relevant arbejde som nyuddannet særlig i fordums tid, hvor det var nogenlunde entydigt, hvad f.eks. en husholdningslærerinde var kompetent til. Faggruppen havde næsten monopol på at være undervisere på husholdningsskoler og konsulenter i landboorganisationer.

De tider er for længst forbi, arbejdsmarkedet har ændret sig; der er kommet konkurrence fra andre fagområder, som hellere end gerne beskæftiger sig med de emner, helheder og formidlingsområder, som vores uddannelse giver kvalifikationer og kompetencer i.

Det fortænkler jeg dem ikke i, for indholdsmæssigt og pædagogisk (incl. ledelse og behandling) beskæftiger vi os med noget så vedkommende som menneskers livsduelighed på alle leder og kanter i dagligdagen. Vores faggruppe har fået udvidet sine muligheder på arbejdsmarkedet via lovændringer og nye bekendtgørelser, som blandt andet har gjort os kompetente til at undervise, lede og rådgive på nye områder i f.eks. undervisersektoren, sundhedsvæsenet, forbruger-, fødevarer- og servicebranchen. I den nye uddannelse er der endnu flere muligheder via 2 års fordybelse i et af specialerne, som er human ernæring, klinisk diætetik med indbygget autorisation, cateringledelse, serviceledelse, sundhedskommunikation og produktudvikling.

Reform og beskæftigelse

De seneste års reformer i uddannelsesverdenen og vores del af danmarkshistorien har haft en afgørende indflydelse på det udviklingsarbejde, der resulterede i professionsbachelor i ernæring og sundhed. Ansøgstallet til de tre uddannelsessteder i København, Sorø og Århus tyder på, at den er særdeles attraktiv og moderne med appel til unge mennesker i 2002. Optagelseskapaciteten står ikke mål med interessen for uddannelsen. EHF mener det er vigtigt, at antallet af studiepladser svarer nogenlunde til de fremtidige beskæftigelsesmuligheder, men det er meget vanskeligt at spå og sætte præcise tal på det samfundsmæssige behov for professionsbachelor i ernæring og sundhed.

EHF har deltaget aktivt i arbejdet med at reformere uddannelserne, da det har været vigtigt for os at bevare det bedste fra uddannelsens 100 - årige historie i en aktuel og anvendelig udgave, der kan give beskæftigelse. EHF forventer, at det samlede område får en stærkere position på arbejdsmarkedet, når der kun er en uddannelse: De opgaver, som professionsbachelorerne i ernæring og sundhed skal løse, er alle kerneydelser i et velfærdssamfund, som er for vigtige til at bliver ignoreret.

Det er ikke et dårligt udgangspunkt for et fagområde, at faggrænser generelt bliver nedbrudt, hvis området er parat til at tage imod udfordringerne. Det er en sidegevinst at få horisonten gjort bredere og indsigten dybere. Lige præcis det er den nye uddannelse også et godt eksempel på, hvor de uddannede skal rustes til at indgå og navigere i et kaosfyldt rum blandt andre faggrupper i en hektisk hverdag på arbejdsmarkedet.

De politiske og samfundsmæssige krav til alle mellemlange videregående uddannelser er øget markant. Tiden er løbet fra små uddannelser med hver sin faglige identitet. Det er der ikke studerende, økonomi eller udvikling nok i. I dag handler kravene om hurtighed, rentabilitet, fleksibilitet, faglighed og konkurrenceevne sammenholdt med et mantralignende ønske om livslang læring forstået som faglig, pædagogisk og personlig kompetenceudvikling. Det er store krav til en uddannelse, der skal bevise sin berettigelse og bæredygtighed. Skoene skal kridtes, for der skal løses mange opgaver, når målet er at alle uddannede får et relevant arbejde til en løn på vilkår, der modsvarer kvalifikationerne og kompetencerne.

Fremtidige udfordringer

Selv om blækket knapt nok er tørt i studieordningerne, vil jeg pege på områder og tendenser, som stadig vil være udfordrende for uddannelsen

- Vejledningen af de studerende, hvor kravet til uddannelsesinstitutionerne må være et stort overblik og indsigt i arbejdsmarkedsforhold herunder de faktiske ansættelsesområder, og det uddannelsen kan føre til. EHF deler gerne ud af sin viden og erfaringer.

-
- Udvikling af personlige kompetencer, når de formelle kvalifikationer og kompetencer forudsættes at være i orden. Personlige kompetencer (nogle kalder dem realkompetencer) får en større udbredelse end det, vi ser lige nu. Der er en stigende tendens til, at uddannede bliver vurderet på personligheden og ikke eksamensbevis og titel. De personlige kompetencer og menneskelige egenskaber bliver vejet på en guldvægt. Det er grænseoverskridende, når personlighed bliver gjort til en kompetence, men det er den virkelighed de uddannede skal forholde sig til og gebærde sig i. Derfor er det nødvendigt at få personlig udvikling og karriereplanlægning i ordenes videste og bedste betydning ind i uddannelsen som en naturlig del.
 - Markedsføring af professionsbachelorere i ernæring og sundhed er ikke alene gjort med kampagner og tæt samarbejde mellem alle interessenter. Uddannelsen skal også forklares, men vi kommer et skridt videre i fællesskab, hvis dimittenderne kan markedsføre sig med alt, hvad det indebærer - de skal lære at sælge egne kompetencer og kvalifikationer. Alle er ambassadører for området, men det forudsætter at der tages højde for det i uddannelsen.
 - Efter- og videreuddannelse, hvor skiftende politiske signaler og vinde får konsekvenser for beskæftigelsen i disse år. Det er nødvendigt med fleksible tilbud inden for efter- og videreuddannelse, så de uddannede kan forblive en attraktiv arbejdskraft.

Ankerhus Seminarium og EHF har gennem mange år haft et konstruktivt og stort samarbejde, da vi har en overskyggende fælles interesse: At få så mange kompetente og kvalificerede dimittender i relevant arbejde som overhovedet muligt med rimelige løn- og ansættelsesvilkår. EHF ser frem til at forsætte samarbejdet på institutionen Ankerhus i CVU Sjælland, og vi udvider det gerne til fordel for uddannelsen som helhed, da samarbejde blandt interessenterne på området er til gavn for alle. Ankerhus Seminarium ønskes megen held og lykke – også med den nye uddannelse!

Ankerhus Seminarium

1902

100 År

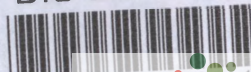
ANKERHUS SEMINARIUM

Slagelsevej 70-74 · 4180 Sorø · tlf. 57 83 11 11

www.ankerhussem.dk · info@ankerhussem.dk

DIS-Danmark

1 1 7 8 1
SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK